

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 15 d.
(OR. en)

7435/23

Tarpinstitucinė byla:
2023/0076 (COD)

ENER 124
ENV 247
CLIMA 135
COMPET 207
CONSOM 81
FISC 43
CODEC 378

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. kovo 14 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 147 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo, siekiant pagerinti Sąjungos apsaugą nuo manipuliavimo rinka didmeninėje energijos rinkoje, iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011 ir (ES) 2019/942

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 147 final.

Pridedama: COM(2023) 147 final

Strasbūras, 2023 03 14
COM(2023) 147 final

2023/0076 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo, siekiant pagerinti Sąjungos apsaugą nuo manipuliavimo rinka didmeninėje energijos rinkoje, iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011 ir (ES) 2019/942

(Tekstas svarbus EEE)

{SWD(2023) 58 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

1.1. Politikos aplinkybės

2021 ir 2022 m. smarkiai išaugo energijos kainos. Taip atsitiko dėl sumažėjusio dujų tiekimo, visų pirma po Rusijos pradėto karo prieš Ukrainą, ir energijos panaudojimo kaip ginklo, taip pat dėl vidaus hidroenergijos ir branduolinės energijos trūkumo. Kainos taip pat padidėjo dėl išaugusios energijos paklausos, pasaulio energetikai atsigaunant po COVID-19 pandemijos. Ši kainų padidėjimą netrukus pajuto namų ūkiai, pramonė ir įmonės visoje ES, o vyriausybės nedelsdamos ėmėsi veiksmų jam sušvelninti. Europos lygmeniu ES skubiai pateikė energijos kainų priemonių rinkinį¹, kuriame numatytos priemonės aukštų kainų problemai spręsti, visų pirma atsižvelgiant į pažeidžiamiausius vartotojus (įskaitant pajamų rėmimą, mokesčių lengvatas, dujų taupymo ir laikymo priemones), taip pat planą „REPowerEU“, kuriame numatytos² tolesnės priemonės ir finansavimas energijos vartojimo efektyvumui ir atsinaujinančiųjų išteklių energijai skatinti, siekiant mažinti priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro. Paskui buvo sukurta laikina valstybės pagalbos teikimo tvarka³, kad būtų galima taikyti tam tikras priemones didelių kainų poveikiui sušvelninti, griežta dujų laikymo tvarka⁴, veiksmingos dujų⁵ ir elektros energijos paklausos mažinimo priemonės⁶, spartesni atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir tinklo leidimų išdavimo procesai⁷ ir kainų ribojimo taisyklės, kad būtų išvengta nenumatyto pelno tiek dujų, tiek elektros energijos rinkose⁸.

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“, COM(2021) 660 *final*.

² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Planas „REPowerEU“, COM(2022) 230.

³ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, C 131 I/01, C/2022/1890.

⁴ 2022 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1032, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) 2017/1938 ir (EB) Nr. 715/2009 nuostatos, kiek tai susiję su dujų laikymu (OL L 173, 2022 6 10, p. 17).

⁵ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206, 2022 8 8, p. 1).

⁶ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261, 2022 10 7, p. 1).

⁷ 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2577, kuriuo nustatoma atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sprendinių diegimo spartinimo sistema (OL L 335, 2022 12 29, p. 36).

⁸ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261, 2022 10 7, p. 1).

Šios trumpalaikės priemonės padėjo valstybėms narėms įveikti tiesioginius energetikos krizės padarinius. Tačiau krizė taip pat parodė, kokie pažeidžiami yra vartotojai ir pramonės įmonės, be to paaiškėjo, kad mums trūksta atsparumo energijos kainų šuoliams atlaikyti. Įmonės ir piliečiai manė, kad poveikis, kurį elektros energijos kainų nustatymui daro iškastiniu kuru grindžiama gamyba, yra pernelyg didelis, o valstybių narių gebėjimas sušvelninti trumpalaikes kainas taikant ilgesnio laikotarpio sutartis pasirodė nepakankamas. Dėl šios priežasties 2022 m. pranešime apie Sąjungos padėtį Europos Komisijos Pirmininkė paskelbė⁹, kad reikia iš esmės reformuoti elektros energijos rinkos modelį.

Nors ES energijos vidaus rinka duoda didžiulę naudą ir padeda užtikrinti ekonomikos augimą visoje Europoje, naujausia energetikos krizė parodė, kad energijos rinkos modelį orientuojant į trumpalaikius tikslus gali būti atitolstama nuo platesnių, ilgesnio laikotarpio tikslų. Trumpojo laikotarpio kainų įtraukimas į vartotojų sąskaitas sukėlė kainų šoką, o daugumos vartotojų sąskaitos už energiją padidėjo tris ar keturis kartus, net ir tada, kai vėjo ir saulės energijos sąnaudos mažėjo; dėl staigaus nepastovių ir didelių kainų poveikio bankrutavo kai kurie tiekėjai; daug intensyviai energiją vartojančių sektorių įmonių buvo priverstos užsidaryti. Todėl į pasiūlymą įtrauktas priemonių rinkinys, kuriuo siekiama sušvelninti trumpojo laikotarpio rinkų poveikį vartotojų mokamoms sąskaitoms už elektros energiją, visų pirma skatinant sutarčių sudarymą ilgesniam laikotarpiui, kad būtų gerinamas trumpojo laikotarpio rinkų veikimas siekiant geriau integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir didinti lankstumo svarbą, taip pat suteikti galių vartotojams ir juos apsaugoti.

Pastarojo meto kainų nepastovumas taip pat parodė, kad elektros energijos tinklo veikla nepakankamai lanksti, todėl kainos pernelyg dažnai nustatomos dujomis kūrenamų elektrinių, be to, apskritai stokojama lanksčios mažo anglies dioksido kiekio technologijų pasiūlos, o reguliavimas apkrova ir energijos kaupimas yra nepakankami. Kadangi į sistemą patenka daugiau vėjo ir saulės energijos, reikės sukurti lanksčias mažo anglies dioksido kiekio technologijas, kad būtų galima suderinti kintamą pasiūlą ir kintamą paklausą. Kartu su šiuo pasiūlymu Komisija teikia rekomendacijas dėl kaupimo inovacijų, technologijų ir pajėgumų pažangos.

Žvelgiant plačiau, elektros energijos kainų priklausomybė nuo iškastinio kuro kainų parodė, kad, siekiant atsisakyti iškastinio kuro, reikia skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ir didinti elektros energijos sistemos lankstumą. Planas „REPowerEU“ suteikia

⁹ SPEECH/22/5493.

tokį postūmį atsinaujinančiųjų išteklių energijai ir kartu skatina ekonomikos augimą bei kokybiškų darbo vietų kūrimą. Jis grindžiamas Europos žaliojo kurso siekiu didinti Europos konkurencingumą pasitelkiant inovacijas ir perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir yra glaudžiai suderintas su Komisijos žaliojo kurso pramonės planu. Siekiant palankesnių sąlygų investicijoms, kurių reikia atsižvelgiant į pastarojo meto nepastovias kainas, nekoordinuojamus intervencinius veiksmus reguliavimo srityje ir su tinklu bei reguliavimu susijusias kliūtis patekti į rinką, reikia imtis esminės reformos. Galiausiai, Konferencijos dėl Europos ateities galutinių rezultatų ataskaitoje piliečiai prašė ES institucijų imtis priemonių siekiant „didinti Europos energetinį saugumą ir stiprinti ES energetinę nepriklausomybę“ ir „mažinti ES priklausomybę nuo užsienio subjektų ekonomiškai strateginiuose sektoriuose“, įskaitant energetiką¹⁰.

1.2. Pasiūlymo tikslai

Pasiūlyme atsižvelgiama į vartotojų, pramonės ir investuotojų nuogastavimus dėl nepastovių trumpojo laikotarpio kainų, kurias lemia didelės iškastinio kuro kainos. Šiuo pasiūlymu bus optimizuotas elektros energijos rinkos modelis trumpojo laikotarpio rinkas papildant ilgesnio laikotarpio priemonėmis, kurios vaidins svarbesnį vaidmenį, taip sukuriant sąlygas vartotojams gauti naudos iš sutarčių, kuriose dažniau nustatytos fiksuotos kainos, ir palengvinant investicijas į švarias technologijas. Galiausiai tai reikš, kad reikės gaminti mažiau energijos iš iškastinio kuro, o dėl mažų sąnaudų, susijusių su atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos naudojimu, ateityje, kilus iškastinio kuro krizei, vartotojai mokės mažesnes kainas.

Pasiūlyme pateikiamos priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus nuo tokio nepastovumo, suteikti jiems daugiau galių rinktis sutartis ir suteikti daugiau tiesioginės prieigos prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos. Siekiant geresnių investavimo sąlygų įmonėms, visų pirma toms, kurios stengiasi taikyti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo būdus, pasiūlyme numatomos priemonės, kuriomis siekiama pažaboti trumpalaikių kainų šuolių poveikį sudarant elektros energijos pirkimo sutartis ir nustatant didesnius rizikos ribojimo įpareigojimus energijos tiekėjams. Jame taip pat siūlomos priemonės, kaip pagerinti kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos integravimą į trumpojo laikotarpio rinką. Tai apima priemones, kuriomis skatinamas reguliavimo apkrova ir kaupimo, taip pat kitų

¹⁰ [Konferencijos dėl Europos ateities galutinių rezultatų ataskaita](#), 3 ir 17 ataskaitos pasiūlymai.

neiškastinių išteklių lankstumo formų naudojimas. Pasiūlymu taip pat pagerinamos ir paaiškinamos projektų plėtotojų galimybės sudaryti ilgesnio laikotarpio sutartis (šiuo atveju kalbama apie valstybės remiamas sutartis, pvz., sutartis dėl kainų skirtumo, ir privačias sutartis, pvz., elektros energijos pirkimo sutartis), siekiant užtikrinti saugias ir stabilias atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos projektų plėtotojų pajamas ir sumažinti rizikos bei kapitalo sąnaudas, kartu išvengiant nenumatyto pelno didelių kainų laikotarpiams.

Nors per daugelį dešimtmečių dabartinis rinkos modelis padėjo sukurti veiksmingą ir vis labiau integruotą rinką, energetikos krizė išryškino keletą trūkumų, susijusių su: i) nepakankamomis vartotojų, įskaitant įmones, apsaugos nuo didelių trumpalaikių kainų priemonėmis; ii) pernelyg didele iškastinio kuro kainų įtaka elektros energijos kainoms ir tai, kad mažai kainuojanti atsinaujinančiųjų išteklių energija ir mažo anglies dioksido pėdsako energija neatsispindi sąskaitose už elektros energiją; iii) ypač didelio kainų nepastovumo ir reguliavimo intervencinių priemonių poveikiu investicijoms; iv) nepakankamu neiškastinių išteklių lankstumu (pvz., kaupimu ar reguliavimu apkrova), kuris galėtų padėti sumažinti priklausomybę nuo dujomis kūrenamų elektrinių; v) ribotu tiekėjų sutarčių rūšių pasirinkimu; vi) sunkumais, susijusiais su tiesiogine prieiga prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalijantis energija, ir vii) poreikiu griežtai stebėti energijos rinką, kad būtų galima geriau apsaugoti nuo piktnaudžiavimo rinka.

Siekiant apsaugoti vartotojus nuo nepastovių kainų, pasiūlyme bus numatyta teisė sudaryti fiksuotos kainos sutartį, taip pat teisė sudaryti dinaminį kainų sutartį, teisė sudaryti kelias sutartis ir teisė gauti išsamesnę bei aiškesnę informaciją apie sutartis. Vartotojams bus pasiūlytos įvairios jų padėti geriausiai atitinkančios sutartys. Taip vartotojai, įskaitant mažąsias įmones, gali nustatyti saugias ilgalaikes fiksuotas kainas, kad sušvelnintų staigaus kainų šoko poveikį, ir (arba) gali nuspręsti su tiekėjais sudaryti dinaminės kainodaros sutartis, jei nori pasinaudoti kainų kintamumu, kad galėtų naudoti elektros energiją tuo metu, kai ji yra pigesnė (pvz., įkrauti elektrinius automobilius arba naudoti šilumos siurblius). Toks dinaminės ir fiksuotos kainodaros derinys sudaro sąlygas išlaikyti rinkos paskatas vartotojams, kad jie galėtų koreguoti savo elektros energijos paklausą, kartu suteikiant daugiau tikrumo subjektams, norintiems investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energiją (pvz., saulės baterijų plokštes), ir užtikrinti sąnaudų stabilumą. Be dabartinės energijos nepriteklių patiriančių ir pažeidžiamų vartotojų apsaugos sistemos, pasiūlyme taip pat bus numatyta galimybė namų ūkiams ir MVI vartotojams krizės atveju naudotis reguliuojamomis

mažmeninėmis kainomis, taip pat galimybė stabilizuoti tiekimo pramonę, reikalaujant, kad tiekėjai labiau stengtųsi apsisaugoti nuo didelių kainų šuolių, dažniau sudarydami išankstinius sandorius su gamintojais (kai nustatomos fiksuotos būsimos kainos) ir reikalaujant, kad valstybės narės nustatytų garantinio tiekėjo režimą. Pasiūlymu vartotojams bus suteikta daugiau galių, nes bus sukurta teisė tiesiogiai dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija be būtinybės kurti energetikos bendrijas. Didesnis dalijimasis energija (pvz., dalijimasis ant stogo generuojama pertekline saulės energija su kaimynais) gali pagerinti pigios atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ir suteikti vartotojams, kurie kitu atveju tokios prieigos neturi, daugiau galimybių tiesiogiai naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją.

Siekiant didesnio energijos kainų stabilumo ir nuspėjamumo bei taip prisidėti prie ES ekonomikos konkurencingumo, kai susiduriama su pernelyg nepastoviomis kainomis, pasiūlymu tikimasi padidinti galimybes rinkoje sudaryti stabilesnes ilgesnio laikotarpio sutartis ir kurti stabilesnes ilgesnio laikotarpio rinkas. Elektros energijos pirkimo sutartys – ilgalaikės privačios sutartys tarp gamintojo (paprastai atsinaujinančiųjų išteklių energijos arba mažo anglies dioksido pėdsako energijos gamintojo) ir vartotojo – gali apsaugoti nuo kainų nepastovumo, tačiau dabar jomis dažniausiai gali naudotis tik stambūs energijos vartotojai vos keliose valstybėse narėse. Šiai rinkai augti trukdo kredito rizika, susijusi su tuo, kad vartotojas ne visada galės pirkti elektros energiją per visą laikotarpį. Šiai problemai spręsti valstybės narės turėtų užtikrinti, kad priemonės, kuriomis siekiama sumažinti finansinę riziką, susijusią su užsakovo mokėjimo įsipareigojimų nevykdymu pagal elektros energijos pirkimo sutartis, įskaitant garantijų sistemas rinkos kainomis, būtų prieinamos įmonėms, kurios susiduria su kliūtimis patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką ir nepatiria finansinių sunkumų. Siekiant toliau skatinti tokių sutarčių rinkos augimą, atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos projektų plėtojams, dalyvaujantiems konkurse dėl viešosios paramos, turėtų būti leidžiama dalį pagamintos energijos rezervuoti ir leisti ją parduoti pagal elektros energijos pirkimo sutartį. Be to, valstybės narės turėtų stengtis kai kuriuos aspektus taikyti kaip šių konkursų vertinimo kriterijus, kad paskatintų klientus patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, kai jie susiduria su kliūtimis norėdami patekti į tokią rinką. Galiausiai tiekėjų įpareigojimas tinkamai apsidrausti taip pat gali padidinti elektros energijos pirkimo sutarčių paklausą (tai yra būdas nustatyti fiksuotas būsimas kainas).

Pagal kai kurias viešosios paramos formas energijos gamintojui garantuojama valstybės remiama minimali kaina, tačiau vis tiek gamintojui sudaromos sąlygos gauti visą rinkos kainą,

net jei ji yra labai didelė. Atsižvelgiant į pastaruosiu metu išaugusias kainas, didžioji dalis (pigios) valstybės remiamos energijos gaunama už šias aukštas rinkos kainas. Siekiant pažaboti šią padėtį ir taip stabilizuoti kainas, parama investicijoms turėtų būti abipusė (abipusis sandoris dėl kainų skirtumo), t. y. nustatoma ne tik minimali, bet ir maksimali kaina, kad bet kokios viršutinę ribą viršijančios pajamos būtų gražintos. Pasiūlymas bus taikomas naujoms investicijoms į elektros energijos gamybą, kurios apima investicijas į naujus elektros energijos gamybos įrenginius, investicijas, kuriomis siekiama modernizuoti esamus elektros energijos gamybos įrenginius, investicijas, kuriomis siekiama išplėsti esamus elektros energijos gamybos įrenginius arba pratęsti jų naudojimo trukmę. Be to, remiantis šiuo pasiūlymu bus reikalaujama, kad tokios lėšos vėliau būtų nukreipiamos taip, kad, siekiant sušvelninti aukštų kainų poveikį, būtų remiami visi elektros energijos vartotojai proporcingai jų vartojimo lygiui.

Kita apsaugos nuo nepastovių kainų priemonė – sudaryti ilgalaikes sutartis, kuriose nustatomos fiksuotos būsimos kainos (išankstiniai sandoriai). Daugumoje valstybių narių šios rinkos likvidumas yra mažas, tačiau jį būtų galima padidinti visoje ES, kad daugiau tiekėjų ar vartotojų galėtų apsisaugoti nuo pernelyg nepastovių kainų ilgesniaisiais laikotarpiais. Pasiūlymu bus sudarytos sąlygos tam tikrame centre nustatyti regionines referencines kainas, siekiant padidinti kainų skaidrumą ir įpareigoti sistemos operatorius leisti naudotis perdavimo teisėmis ilgiau nei metus, kad, tuo atveju, kai šalys išankstinį sandorį sudaro regionų ar tarpvalstybiniu lygmeniu, operatoriai galėtų užtikrinti elektros energijos perdavimą.

Galiausiai, siekiant užtikrinti konkurencingą rinkų veikimą ir skaidrų kainų nustatymą, bus sustiprintas reguliavimo institucijų gebėjimas stebėti energijos rinkos vientisumą ir skaidrumą.

Trečiasis tikslas – **skatinti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energiją**, siekiant užtikrinti, kad jos naudojimas išaugtų trigubai ir atitiktų Europos žaliojo kurso tikslus. Tai bus iš dalies pasiekta pagerinus ilgalaikių sutarčių rinkų veikimą. Elektros energijos pirkimo sutartys ir sutartys dėl kainų skirtumo ne tik padeda užtikrinti vartotojams stabilias kainas, bet ir užtikrina patikimas pajamas atsinaujinančiųjų išteklių energijos tiekėjams. Taip sumažinama jų finansinė rizika ir labai sumažėja jų kapitalo sąnaudos. Tokiu būdu sukuriama veiksmingas ciklas, kuriame gaunant stabilias pajamas sumažinamos išlaidos ir didinama atsinaujinančiųjų išteklių energijos paklausa.

Atsinaujinančiųjų išteklių energija taip pat yra geresnė investicija, kai gebėjimas gaminti energiją nėra varžomas techninių sistemos apribojimų. Kuo lankstesnė sistema (gamybos

įrenginiai, kuriuos galima greitai įjungti arba išjungti, saugykla, kurioje energija gali būti kaupiama arba perduodama į sistemą, arba greitai reaguojantys vartotojai, galintys padidinti arba sumažinti savo energijos poreikius), tuo kainos gali būti stabilesnės ir tuo daugiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos gali būti integruojama į sistemą. Dėl šios priežasties pasiūlyme reikalaujama, kad valstybės narės įvertintų savo elektros energijos sistemos lankstumo poreikius ir nustatytų tikslus šiems poreikiams patenkinti. Valstybės narės gali sukurti arba pertvarkyti pajėgumų mechanizmus, kad paskatintų mažo anglies dioksido kiekio technologijų lankstumą. Be to, pasiūlymu valstybėms narėms suteikiama galimybė pradėti taikyti naujas paramos schemas, skirtas neiškastinių išteklių lankstumui, pavyzdžiui, paklausos reguliavimui ir saugojimui, didinti.

Sistemos operatoriai taip pat turėtų atlikti svarbesnį vaidmenį integruojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją į tinklą, iš dalies didindami skaidrumą, susijusį su prijungimo prie tinklo pajėgumu. Pirma, ši aiškesnė informacija padidintų atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų plėtotųjų gebėjimą plėtoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją vietovėse, kuriose tinklas yra mažiau perpildytas. Antra, sistemoje galima veiksmingiau prekiauti atsinaujinančiųjų išteklių energija ir užtikrinti jos pusiausvyrą, jei rinkos dalyvių tarpusavio prekyba gali vykti beveik tikroju laiku. Jei pasiūlymai tiekti elektros energiją pateikiami likus kelioms minutėms, o ne valandoms iki vartojimo ir jei vėjo ir saulės energijos gamintojų pasiūlymai yra tikslesni, galima suvartoti daugiau vėjo ir saulės energijos ir sumažinti su sistemos disbalansu susijusias išlaidas. Taigi prekybos terminai bus labiau priartinti prie tikrojo laiko.

Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis

Siūloma iniciatyva yra glaudžiai susijusi su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, pateiktų kartu su Europos žaliojo kurso dokumentų rinkiniu, ir juos papildo, ja taip pat paspartinamas plane „REPowerEU“ nustatytų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų įgyvendinimas, visų pirma kiek tai susiję su pasiūlymu peržiūrėti Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą (AIED II), kuri yra pagrindinė ES priemonė, skirta atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimui. Siūloma iniciatyva yra papildančio pobūdžio, nes ja siekiama sudaryti sąlygas paskatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą. Pasiūlymu siekiama užtikrinti stabilesnius ilgalaikius pajamų šaltinius, kad būtų galima toliau investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir mažo anglies dioksido pėdsako energiją, kartu gerinant trumpojo laikotarpio rinkų, kurios yra labai svarbios atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimui į elektros energijos sistemą, veikimą. Be to, pasiūlymu siekiama

sudaryti sąlygas dalytis energija, kad vartotojai galėtų dalyvauti rinkoje ir būtų spartinama energetikos pertvarka.

Energijos suvartojimo mažinimas naudojant kainų signalus, energijos vartojimo efektyvumo priemonės arba savanoriškas pastangas dažnai gali būti pigiausias, saugiausias ir švariausias būdas sumažinti mūsų priklausomybę nuo iškastinio kuro, remti tiekimo saugumą ir mažinti mūsų sąskaitas už energiją. Pasiūlymu bus palengvintas aktyvus vartotojų dalyvavimas rinkoje ir jų reguliavimo apkrova plėtojimas. Tai taip pat sudarys sąlygas didinti neiškastinių išteklių lankstumą, pavyzdžiui, paklausos lankstumą ir kaupimą, siekiant konkuruoti vienodomis sąlygomis, kad, užtikrinant lankstumą, gamtinių dujų vaidmuo trumpojo laikotarpio rinkoje palaipsniui mažėtų. Todėl pasiūlymas atitinka siūlomą 2030 m. tikslą energijos vartojimo efektyvumą padidinti iki 13 proc., kaip nustatyta siūlomuose Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, Pastatų energinio naudingumo direktyvos ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos pakeitimuose¹¹, pridedamuose prie plano „REPowerEU“¹².

Pasiūlymas taip pat yra glaudžiai susijęs su Pastatų energinio naudingumo direktyva, kuri yra pagrindinė ES priemonė, padedanti siekti Europos žaliojo kurso komunikate nustatytų pastatų ir renovacijos tikslų. Pasiūlymas visų pirma yra glaudžiai susijęs su nuostatomis dėl atskiro matavimo ir reguliavimo apkrova, taip pat su Komisijos pasiūlymu dėl laipsniško privalomo fotovoltinės saulės energijos integravimo siekiant, kad vieši, komerciniai ir gyvenamieji pastatai taptų neutralūs klimatui, kuris yra Europos žaliojo kurso dokumentų rinkinio dalis ir kuris yra išdėstytas ES saulės strategijos komunikate.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Pasiūlymo tikslai apsaugoti ir įgalinti vartotojus, didinti ES pramonės konkurencingumą ir skatinti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir mažo anglies dioksido kiekio technologijas visiškai atitinka Europos žaliojo kurso sistemą ir dera su dabartinėmis iniciatyvomis, įskaitant pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto, kuris šiuo metu priimamas, ir jas papildo. Pasiūlymu sprendžiami 2023 m. vasario 1 d. Komisijos komunikate, nustatančiame žaliojo kurso

¹¹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, COM(2022) 222 *final*.

¹² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Planas „REPowerEU“, COM(2022) 230 *final*.

pramonės planą poveikio klimatui neutralizavimo amžiui¹³, įvardyti klausimai, susiję būtent su tuo, kad daugelio įmonių konkurencingumas smuko dėl didelių energijos kainų ir kad ilgalaikės kainų sutartys galėtų atlikti svarbų vaidmenį siekiant, kad visi elektros energijos vartotojai galėtų pasinaudoti labiau nuspėjamomis ir mažesnėmis atsinaujinančiųjų išteklių energijos sąnaudomis. Galiausiai pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto papildo vykdomą atitinkamų finansų rinkų reglamentų, pavyzdžiui, Piktnaudžiavimo rinka reglamento¹⁴, peržiūrą. Pasiūlymas taip pat grindžiamas Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo, kurioje valstybės narės raginamos toliau telkti viešąją ir privačiąją finansinę paramą investicijoms į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, judumo problemoms spręsti ir su žiedine ekonomika susijusioms išlaidų taupymo galimybėms skatinti¹⁵.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 194 straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatytas teisinis pagrindas siūlyti priemones, kuriomis, *inter alia*, siekiama užtikrinti energijos rinkos veikimą, skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir taupymą bei naujų ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos formų plėtrą¹⁶. Energetikos srityje ES turi pasidalijamąją kompetenciją pagal SESV 4 straipsnio 2 dalies i punktą.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

ES veiksmų poreikis

Dėl precedento neturinčio energijos kainų krizės pobūdžio ES elektros energijos rinkos atsidūrė dėmesio centre. Nepaisant didėjančios nebrangios atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos dalies visoje ES, iš iškastinio kuro gaminama elektros energija ir toliau daro įtaką

¹³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“, COM(2023) 62 *final*.

¹⁴ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) ir kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB ir Komisijos direktyvos 2003/124/EB, 2003/125/EB ir 2004/72/EB (OL L 173, 2014 6 12, p. 1).

¹⁵ 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija (2022/C 243/04).

¹⁶ SESV 194 straipsnio 1 dalis.

bendroms sąskaitoms už energiją. Per krizę namų ūkiai ir įmonės visoje ES susidūrė su neregėtas aukštumas pasiekusiomis energijos kainomis.

Tai visai ES aktualus klausimas, kurį galima spręsti tik imantis veiksnių ES lygmeniu. Siekiant didesnės ES elektros energijos rinkų integracijos, reikia glaudesnio nacionalinių subjektų veiklos koordinavimo, be kita ko, vykdant rinkos stebėseną ir priežiūrą. Nacionalinės politikos intervencinės priemonės, taikomos elektros energijos sektoriuje, dėl energetinės tarpusavio priklausomybės, tinklų sujungimo ir nuolatinės elektros energijos rinkos integracijos daro tiesioginį poveikį kaimyninėms valstybėms narėms. Siekiant išsaugoti elektros energijos sistemos veikimą ir tarpvalstybinę prekybą bei investicijas, ir koordinuotai paspartinti energetikos pertvarką kuriant labiau integruotą ir efektyviau energiją vartojančią energetikos sistemą, grindžiamą atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba, reikalingas bendras požiūris.

Siūlomais pakeitimais nustatoma pusiausvyra tarp įpareigojimų ir valstybėms narėms palikto lankstumo renkantis kaip pasiekti pagrindinius tikslus, t. y. užtikrinti, kad mažesnės atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos sąnaudos atsispindėtų vartotojų sąskaitose, ir skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą.

Be to, siūlomų priemonių tikslą galima pasiekti tik ES, o ne atskirų valstybių narių lygmens veiksmais, nes tam, kad būtų įgyvendinti siūlomi veiksmai, būtina iš dalies pakeisti dabartinę ES masto elektros energijos rinkos modelio sistemą, kaip nustatyta Elektros energijos reglamente (ES) 2019/943 ir Elektros energijos direktyvoje (ES) 2019/944, taip pat dabartinę REMIT sistemą.

- **ES pridėtinė vertė**

ES veiksmai, kuriais siekiama pašalinti dabartinio elektros energijos rinkos modelio trūkumus, suteikia pridėtinės vertės, nes jie yra veiksmingesni ir efektyvesni, palyginti su atskirų valstybių narių veiksmais, taigi išvengiama fragmentiško požiūrio. Siūlomos priemonės nustatytiems trūkumams šalinti bus platesnio užmojo ir ekonomiškai efektyvesnės, jei bus grindžiamos bendra teisine ir politikos sistema. Be to, veiksmai valstybės narės lygmeniu būtų įmanomi tik laikantis dabartinės visos ES elektros energijos rinkos modelio sistemos apribojimų, kaip nustatyta Elektros energijos reglamente ir Elektros energijos direktyvoje, taip pat Reglamente dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (toliau – REMIT reglamentas), ir jais nebūtų įmanoma padaryti būtinų tos sistemos pakeitimų. Todėl veikdamos pavieniui valstybės narės, negali pasiekti šios iniciatyvos tikslų ir būtent šioje srityje ES lygmens veiksmai suteikia pridėtinės vertės.

- **Proporcingumas**

Siūlomi Elektros energijos reglamento, Elektros energijos direktyvos, REMIT reglamento ir ACER reglamento pakeitimai laikomi proporcingais.

Dėl siūlomų priemonių, kuriomis skatinama naudoti ilgalaikes sutartis, pavyzdžiui, elektros energijos pirkimo sutartis ir abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, įmonėms ir nacionalinėms administracijoms gali padidėti administracinės išlaidos ir našta. Vis dėlto numatomas ekonominis poveikis yra būtinas ir proporcingas, siekiant tikslo skatinti tokių ilgalaikių sutarčių naudojimą ir užtikrinant, kad Europos namų ūkių ir įmonių sąskaitos už energiją, taip pat pajamos iš neiškastinio kuro technologijų, kurių kintamosios sąnaudos yra mažos, taptų labiau nepriklausomos nuo kainų svyravimo trumpojo laikotarpio rinkose, taigi atitinkamai stabilesnės ilgesniaisiais laikotarpiais.

Numatytos priemonės, kuriomis siekiama padidinti rinkų likvidumą ir integraciją, taip pat gali turėti tam tikrą trumpalaikį poveikį įmonėms, nes šios priemonės turės būti pritaikytos prie naujų prekybos susitarimų. Tačiau šios priemonės laikomos būtinomis siekiant numatytų tikslų, t. y. užtikrinti geresnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos integraciją ir mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro siekiant lankstumo, o galiausiai padaryti taip, kad Sąjungoje būtų pasiektas anglies dioksido poveikio neutralumas, kuris sumažintų vartotojų išlaidas. Jos taip pat yra proporcingos šiems tikslams, nes, palyginti su dabartine sistema, poveikis įmonėms būtų minimalus, o reformos ekonominė nauda iš esmės viršytų bet kokią trumpalaikę ar ilgalaikę administracinę reorganizaciją.

Atsižvelgiant į siekiamus tikslus, taip pat būtų proporcinga nenumatyti priemonių, kuriomis būtų iš dalies keičiamos galiojančios Elektros energijos reglamento ir Elektros energijos direktyvos nuostatos, tais atvejais, kai bet kokias su galiojančiomis nuostatomis susijusias nustatytas problemas galima išspręsti taikant ar įgyvendinant šias galiojančias nuostatas. Vienas tokių pavyzdžių yra susijęs su Elektros energijos reglamento IV skyriuje numatytomis išteklių adekvatumo priemonėmis, visų pirma su valstybių narių pajėgumų mechanizmu nustatymo procesu, kurį būtų galima supaprastinti nekeičiant atitinkamų nuostatų.

Dėl numatytų priemonių, kuriomis siekiama stiprinti vartotojų įgalėjimą, teises ir apsaugą, padaugės tiekėjams ir tinklų operatoriams nustatytų pareigų ir prievolių. Tačiau papildoma našta yra būtina ir proporcinga, siekiant užtikrinti, kad vartotojai turėtų prieigą prie geresnės informacijos ir pasiūlymų įvairovės, atsiejant sąskaitas už elektros energiją nuo trumpalaikių judėjimų energijos rinkose ir perbalansuojant riziką tarp tiekėjų ir vartotojų.

Dėl numatytų priemonių, kuriomis siekiama patobulinti REMIT sistemą, ir atsižvelgiant į platesnę REMIT taikymo sritį, rinkos dalyviams gali padaugėti ataskaitų teikimo prievolių. Šios priemonės yra būtinos siekiant didesnio skaidrumo ir didesnių stebėsenos pajėgumų bei užtikrinant veiksmingesnį tarpvalstybinių bylų tyrimą ir vykdymo užtikrinimą ES, tam, kad vartotojai ir rinkos dalyviai pasitikėtų energijos rinkų vientisumu, kainos atspindėtų sąžiningą ir konkurencingą pasiūlos ir paklausos sąveiką ir kad nebūtų galima gauti pelno iš piktnaudžiavimo rinka. Jos taip pat yra proporcingos tam tikslui, nes kokybiškesnės rinkos stebėsenos ir priežiūros teikiama nauda viršytų visas trumpalaikes ar ilgalaikes administracines išlaidas.

Galiausiai, bendras siūlomų priemonių rinkinys laikomas tinkamu, atsižvelgiant į visa apimančią būtinybę pasiekti poveikio klimatui neutralumą mažiausiomis sąnaudomis vartotojams, kartu užtikrinant tiekimo saugumą.

- **Priemonės pasirinkimas**

Pasiūlymu bus iš dalies pakeistas Elektros energijos reglamentas, Elektros energijos direktyva, REMIT reglamentas, ACER reglamentas ir Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlymu siekiama įterpti tik keletą naujų nuostatų ir iš dalies pakeisti keletą galiojančių šių dokumentų nuostatų, tikslinga priimti iš dalies keičiantį aktą. Dėl tos pačios priežasties taip pat atrodo tikslinga naudoti iš dalies keičiantį reglamentą, kaip priemonę galiojantiems reglamentams ir direktyvoms iš dalies pakeisti.

3. KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Rengdamasi šiai iniciatyvai, Komisija 2023 m. sausio 23 d. – 2023 m. vasario 13 d. surengė viešas konsultacijas. Konsultacijose galėjo dalyvauti visi.

Komisija gavo 1 369 atsakymus į šių konsultacijų klausimus. Daugiau nei 700 šių atsakymų pateikė piliečiai, apie 450 – įmonių ir verslo asociacijos, apie 40 – nacionalinės ar vietos administracijos arba nacionalinės reguliavimo institucijos, o apie 70 – tinklų operatoriai. Be to, konsultacijose dalyvavo apytiksliai 20 energetikos bendrijų, 15 profesinių sąjungų ir 20 vartotojų organizacijų. Atsakymus taip pat pateikė nemažai NVO, ekspertų grupių ir mokslinių tyrimų ar kitų akademinėjų organizacijų. Suinteresuotųjų šalių nuomonių apžvalga pateikiama prie šios teisėkūros iniciatyvos pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

Be to, 2023 m. vasario 15 d. Komisija surengė internetinį tikslinių konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis susitikimą, kuriame dalyvavo apie 70 rinkos dalyvių, nevyriausybinių organizacijų, tinklų operatorių, ACER ir nacionalinių reguliavimo institucijų, ekspertų grupių ir mokslininkų. Per konsultacijas iš esmės paaiškėjo, kad, suinteresuotųjų šalių manymu:

- Turėtų būti išsaugotos trumpojo laikotarpio rinkos ir ribine kainodara pagrįstas kainų nustatymo mechanizmas, nes šios priemonės veikia gerai ir siunčia tinkamus kainų signalus. Trumpojo laikotarpio (kitos paros ir einamosios paros) rinkos yra gerai išvystytos per daugelį metų įgyvendinant ES energetikos teisės aktus.
- Trumpojo laikotarpio rinkos turi būti papildytos priemonėmis, skatinančiomis ilgesnio laikotarpio kainų signalus, pavyzdžiui, tokiomis, kurios buvo nurodytos per konsultacijas su Komisija, visų pirma elektros energijos pirkimo sutartimis, sutartimis dėl kainų skirtumo ir patobulintomis išankstinių sandorių rinkomis. Turėtų būti nustatyta tinkama įvairių priemonių pusiausvyra. Vis dėlto neturėtų būti privalomų sistemų ir turėtų būti išsaugota laisvė pasirinkti atitinkamas sutartis.
- Buvo pripažinta neiškastinių išteklių lankstumo sprendimų, pavyzdžiui, reguliavimo apkrova ir kaupimo, nauda, ypač, atsižvelgiant į didėjančią atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį. Reikėtų palengvinti jų dalyvavimo rinkoje sąlygas.
- Būsimas elektros energijos rinkas reikės pritaikyti prie didelės atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalies. Be to, daugiau dėmesio reikėtų skirti vietos aspektui ir tinklo plėtrai. Šias problemas būtų galima spręsti taikant per viešas konsultacijas pristatytus sprendimus.
- Labai svarbu užtikrinti vartotojų apsaugą, taip pat energijos įperkamumą, tačiau ne mažiau svarbu išsaugoti su reguliavimo apkrova susijusius signalus. Reikėtų sudaryti sąlygas ieškoti naujų sprendimų, susijusių su energetikos bendrijomis, pasigamintos energijos vartojimu, dalijimusi energija, ir juos skatinti.

- **Komisijos tarnybų darbinis dokumentas**

Atsižvelgiant į iniciatyvos skubumą, vietoj poveikio vertinimo parengtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, kuriuo grindžiamas šis pasiūlymas, pateikiamas Komisijos pasiūlymų dėl struktūrinio atsako į dideles energijos kainas, kurias patiria namų ūkiai ir įmonės, ir siekiant užtikrinti saugią, švarią ir įperkama

energiją namų ūkiams ir įmonėms ateityje paaiškinimas ir pagrindimas, taip pat pateikiami turimi įrodymai, kad siūlomos priemonės yra aktualios.

Komisijos tarnybų darbiniam dokumente daroma išvada, kad siūlomos reformos turėtų gerokai pagerinti Europos elektros energijos rinkos struktūrą ir veikimą. Tai dar vienas kertinis elementas, padedantis pasiekti žaliojo kurso tikslus, be to, jame apžvelgiami per energetikos krizę išaiškėję trūkumai ir siekiama juos pašalinti.

Iš dokumento matyti, kad reforma padės apsaugoti ir įgalinti vartotojus, kurie dabar susiduria su didelėmis ir nepastoviomis kainomis, nes bus sušvelnintas trumpojo laikotarpio rinkų poveikis šių vartotojų mokamoms sąskaitoms už elektros energiją. Šiuo pasiūlymu didelės kainos, kurias lemia elektros energijos rinkoje veikiančios iškastinio kuro technologijos, bus atsietos nuo vartotojų ir įmonių sąskaitų už energiją. Daugiau ilgalaikių sutarčių sudarymo galimybių, susijusių su elektros energijos pirkimo sutartimis, sutartimis dėl kainų skirtumų ir išankstinių sandorių rinkomis, padės užtikrinti gerokai mažesnę sąskaitų už elektros energiją dalį, kuriai poveikį daro trumpojo laikotarpio rinkos. Be to, nustačius pareigą tiekėjams apsidrausti nuo rizikos, o taip pat siūlyti fiksuotos kainos sutartis, gerokai padidės galimybės sumažinti sąskaitų už elektros energiją kainų nepastovumo riziką. Vartotojai taip pat bus geriau informuoti apie pasiūlymus prieš juos pasirašydami, o valstybės narės bus įpareigosos įsteigti garantinius tiekėjus. Be to, krizės atveju valstybės narės gali sudaryti sąlygas pasinaudoti reguliuojamomis mažmeninėmis kainomis. Teisė dalytis energija yra naujovė, kuria vartotojams suteikiama daugiau galių ir remiamas decentralizuotas atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimas, nes vartotojams suteikiama daugiau galimybių kontroliuoti savo sąskaitas už energiją.

Komisijos tarnybų darbiniam dokumente paaiškinta, kaip šia reforma bus didinamas ir ES pramonės konkurencingumas, taip papildant Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą. Valstybės narės turės užtikrinti, kad būtų sudarytos tinkamos sąlygos elektros energijos pirkimo sutarčių rinkų vystymuisi, taip suteikiant pramonei galimybę ilgoju laikotarpiu naudotis įperkama ir švaria elektros energija. Patobulinus ateities sandorių rinkas, pramonei ir tiekėjams laikotarpiu iki trejų metų į priekį bus suteikta daug daugiau galimybių naudotis tarpvalstybine atsinaujinančiųjų išteklių energija, o tai yra reikšminga pažanga, palyginti su dabartine padėtimi. Apskritai atsinaujinančiųjų išteklių energijai skirtos viešosios paramos schemos padidins valstybių narių energetinę nepriklausomybę ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos skverbimąsi į sistemą, kartu vietos lygmeniu bus remiamos darbo vietos ir tobulinami įgūdžiai.

Iš dokumento matyti, kad šia reforma bus paspartintas atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimas ir išnaudotas visas nuolatinių gamybos pajėgumų ir lankstumo sprendimų potencialas, kad valstybės narės galėtų integruoti vis didesnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekį. Komisija siūlo valstybėms narėms įvertinti savo elektros energijos sistemos lankstumo poreikį ir leidžia pradėti taikyti naujas reguliavimo apkrova ir kaupimo paramos schemas. Pasiūlyme taip pat numatytos papildomos galimybės beveik tikruoju laiku prekiauti atsinaujinančiųjų išteklių energija tarpvalstybiniu ir nacionaliniu lygmenimis. Taip rinkoje gali būti geriau remiamas atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimas ir lankstumo sprendimų, kurie gali prisidėti prie tiekimo saugumo, panaudojimas versle.

Galiausiai Komisijos tarnybų darbiniam dokumente aprašoma, kaip šiuo pasiūlymu reaguojama į Europos Vadovų Tarybos prašymą įvertinti būdus, kaip optimizuoti elektros energijos rinkos modelio veikimą atsižvelgiant į energetikos krizę. Juo siekiama apsaugoti vartotojus sušvelninant trumpojo laikotarpio elektros energijos rinkų poveikį vartotojų mokamoms sąskaitoms už elektros energiją sudarant sutartis ilgesniam laikotarpiui ir užtikrinti, kad tos trumpojo laikotarpio rinkos atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir lankstumo sprendimų srityje veiktų veiksmingiau, taip pat užtikrinant geresnę reguliavimo priežiūrą. Šiuo pasiūlymu užtikrinama, kad rinkos taisyklės ir toliau atitiktų paskirtį, kad būtų skatinamas ekonomiškai efektyvus elektros energijos sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir didinamas jo atsparumas energijos kainų nepastovumui.

- **Ekspertinių žinių rinkimas ir naudojimas**

Rengiant šį pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ir Komisijos tarnybų darbinį dokumentą, remiamasi gausia medžiaga, nurodyta Komisijos tarnybų darbinio dokumento išnašose, ir atsakymais, gautais per viešas konsultacijas.

- **Pagrindinės teisės**

Šis pasiūlymas gali turėti įtakos kelioms pagrindinėms teisėms, nustatytoms ES pagrindinių teisių chartijoje, visų pirma: laisvei užsiimti verslu (16 straipsnis) ir teisei į nuosavybę (17 straipsnis). Tačiau, kaip buvo paaiškinta, tiek, kiek siūlomomis priemonėmis ribojamas naudojimas šiomis teisėmis, šis poveikis laikomas būtinu ir proporcingu pasiūlymo tikslams, taigi, šios priemonės laikomos teisėtais tokių teisių, kurios leidžiamos pagal Chartiją, apribojimais.

Kita vertus, pasiūlymu sustiprinama pagrindinių teisių, pavyzdžiui, teisės į privatą ir šeimos gyvenimą (7 straipsnis), teisės į asmens duomenų apsaugą (8 straipsnis), diskriminacijos

draudimo (21 straipsnis), galimybės naudotis visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis (36 straipsnis), aukšto aplinkos apsaugos lygio integravimo (37 straipsnis) ir teisės į veiksmingą teisinę gynybą (47 straipsnis), apsauga, visų pirma numatant keletą nuostatų, susijusių su vartotojų įgalėjimu, teisėmis ir apsauga.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Siūlomuose Elektros energijos direktyvos, Elektros energijos reglamento, REMIT reglamento ir ACER reglamento pakeitimuose daugiausia dėmesio skiriama toms priemonėms, kurios būtinos dabartinio elektros energijos rinkos modelio trūkumams pašalinti atsižvelgiant į energetikos krizę ir ekonomiškai efektyviai prisidėti prie Sąjungos klimato srities užmojų įgyvendinimo. Šiais pakeitimais neatliekama išsami šių teisės aktų peržiūra.

Pasiūlymu gali būti nustatyta daugiau administracinių reikalavimų, taikytinų nacionalinėms administracijoms ir įmonėms, kurie irgi turėtų būti proporcingi, kaip paaiškinta pirmiau. Pavyzdžiui, dėl siūlomų priemonių, kuriomis skatinama naudoti ilgalaikes sutartis, tokias kaip elektros energijos pirkimo sutartis ir abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, įmonėms ir nacionalinėms administracijoms gali padidėti administracinės išlaidos ir našta. Tačiau numatomas ekonominis poveikis įmonėms ir vartotojams bus naudingas.

Numatytos priemonės, kuriomis siekiama padidinti rinkų likvidumą ir integraciją, taip pat gali turėti tam tikrą trumpalaikį poveikį įmonėms, nes šios priemonės turės būti pritaikytos prie naujų prekybos susitarimų. Tačiau šios priemonės laikomos minimaliomis, palyginti su dabartine sistema, o reformos ekonominė nauda iš esmės viršytų bet kokią trumpalaikę ar ilgalaikę administracinę reorganizaciją.

Numatytos priemonės, kuriomis siekiama sustiprinti vartotojų įgalėjimą, teises ir apsaugą, išplės tiekėjams ir tinklų operatoriams nustatytas pareigas ir prievoles, siekiant pagerinti galimybes pasirinkti, padidinti apsaugą ir sudaryti palankesnes sąlygas aktyviam vartotojų, ypač namų ūkių, dalyvavimui rinkoje. Tačiau papildoma našta yra minimali, nes šios sistemos diegiamos visoje Europoje ir dėl to taisyklės reikia supaprastinti.

Dėl numatytų priemonių, kuriomis siekiama pagerinti REMIT sistemą, tam tikriems rinkos dalyviams gali padaugėti ataskaitų teikimo prievolių, tačiau toks padidėjimas būtų proporcingas. Vis dėlto šios priemonės laikomos minimaliomis, palyginti su dabartine sistema, nes kokybiškesnės rinkos stebėsenos ir priežiūros teikiama nauda viršytų visas trumpalaikes ar ilgalaikes administracines išlaidas.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymo dėl ES elektros energijos rinkos modelio tobulinimo poveikis biudžetui yra susijęs su Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) ir Energetikos GD ištekliais, aprašytais prie pasiūlymo pridedamoje finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje. Iš esmės, kad nuo 2025 m. ACER galėtų vykdyti naujas užduotis, reikės 4 papildomų visos darbo dienos ekvivalentų (etato ekvivalentų), taip pat atitinkamų finansinių išteklių. Energetikos GD darbo krūvis padidės 3 etato ekvivalentais.

Pasiūlymo, kuriuo iš dalies keičiama REMIT, poveikis biudžetui yra susijęs su Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) ir Energetikos GD ištekliais, aprašytais prie pasiūlymo pridedamoje finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje. Iš esmės dėl naujų ACER užduočių, visų pirma susijusių su didesniais tyrimo įgaliojimais, nuo 2025 m. ACER reikia palaipsniui skirti 25 papildomus etato ekvivalentus, taip pat atitinkamus finansinius išteklius, nors daugumos papildomų darbuotojų išlaidos bus finansuojamos iš mokesčių. Šiuo tikslu reikės pritaikyti 2020 m. gruodžio 17 d. Komisijos sprendimą (ES) 2020/2152 dėl mokesčių, mokėtinų ACER už užduotis, vykdomas pagal REMIT. Energetikos GD darbo krūvis padidės 2 etato ekvivalentais.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Komisija stebės, kaip valstybės narės ir kiti subjektai perkelia į nacionalinę teisę priemones, kurios galiausiai bus priimtos, ir jų laikosi, ir prireikus imsis vykdymo užtikrinimo priemonių. Stebėsenos ir įgyvendinimo tikslais Komisijai pirmiausia padės ACER, visų pirma kiek tai susiję su REMIT reglamentu. Komisija taip pat palaikys ryšius su ACER ir nacionalinėmis reguliavimo institucijomis dėl klausimų, susijusių su Elektros energijos reglamentu ir Elektros energijos direktyva.

Be to, siekiant palengvinti įgyvendinimą, kilus konkrečioms klausimams, Komisija galės dalyvauti dvišaliuose susitikimuose ir pokalbiuose su valstybėmis narėmis.

- **Konkrečių pasiūlymų nuostatų paaiškinimas**

Pakeitimais, susijusiais su Elektros energijos reglamentu, paaiškinama reglamento taikymo sritis ir dalykas, pabrėžiant neiškraipytų rinkos signalų svarbą siekiant užtikrinti didesnę lankstumą, taip pat ilgalaikių investicijų vaidmenį mažinant trumpojo laikotarpio rinkos kainų

nepastovumą vartotojų, įskaitant daug energijos suvartojančius pramonės sektorius, MVĮ ir namų ūkius, sąskaitose už elektros energiją. Pakeitimais paaiškinami tam tikri pagrindiniai prekybos kitos paros ir einamosios paros rinkose principai. Jais taip pat numatomos naujos taisyklės, susijusios su PSO vykdomu reguliavimo apkrova paslaugų viešuoju pirkimu naudojant piko mažinimo produktą, ir taisyklės, kuriomis perdavimo sistemos operatoriams ir skirstymo sistemų operatoriams leidžiama naudoti skirtųjų skaitiklių duomenis. Pakeitimais nustatomos naujos taisyklės, susijusios su išankstinių sandorių elektros energijos rinkomis, siekiant padidinti jų likvidumą. Į juos įtrauktos naujos taisyklės, kuriomis siekiama paaiškinti ir skatinti ilgesnio laikotarpio sutarčių vaidmenį ir naudojimą elektros energijos pirkimo sutarčių ir abipusių sandorių dėl kainų skirtumo forma. Pakeitimais numatomos naujos taisyklės, susijusios su valstybių narių atliekamu lankstumo poreikių vertinimu, galimybe valstybėms narėms nustatyti lankstumo paramos schemas ir nustatyti tokių lankstumo paramos schemų principus. Jais taip pat nustatomi nauji skaidrumo reikalavimai perdavimo sistemos operatoriams, susiję su naujoms tinklo jungtims prieinamais pajėgumais.

Pakeitimais, susijusiais su Elektros energijos direktyva, numatomos naujos vartotojų apsaugos ir įgalėjimo taisyklės. Pakeitimu dėl laisvo tiekėjo pasirinkimo nustatomi nauji reikalavimai, kuriais siekiama užtikrinti, kad klientai savo patalpose galėtų turėti daugiau nei vieną tiekėją, suteikiant galimybę viename sujungimo taške naudoti keletą skaitiklių (kartais vadinamų atskirais skaitikliais).

Pakeitimais, susijusiais su vartotojų įgalėjimu ir apsauga, užtikrinama, kad vartotojams būtų siūlomos įvairios jų padėti geriausiai atitinkančios sutartys, užtikrinant, kad visi vartotojai turėtų bent vieną terminuotą fiksuotos kainos pasiūlymą. Be to, klientams turi būti suteikta aiški informacija apie šiuos pasiūlymus prieš pasirašant sutartį.

Taip pat nustatoma nauja namų ūkių ir mažųjų bei vidutinių įmonių teisė dalyvauti dalijantis energija, t. y. aktyviųjų vartotojų pasigamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimas, kai ši energija pagaminama arba kaupiama ne vietoje naudojant jiems visiškai ar iš dalies nuosavybės teise priklausančius įrenginius, išperkamosios nuomos būdu įsigyjama visą įrenginį ar jo dalį, nuomojamą įrenginį ar jo dalį arba įrenginius, kuriuos jiems perdavė kitas aktyvus vartotojas.

Siekiant užtikrinti nenutrūkstamą elektros energijos tiekimą, taip pat nustatomos naujos svarbios vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant reikalavimą valstybėms narėms paskirti garantinius tiekėjus, kurie prisiimtų atsakomybę už žlugusių tiekėjų vartotojus, ir pažeidžiamų vartotojų apsaugą nuo atjungimo. Tiekėjai taip pat turės įdiegti rizikos valdymą, kad,

įgyvendindami tinkamas apsidraudimo strategijas, sumažintų žlugimo riziką. Juos prižiūrės nacionalinės reguliavimo institucijos.

Elektros energijos pakeitimais nustatomi nauji skaidrumo reikalavimai perdavimo sistemos operatoriams, susiję su naujomis tinklo jungtims prieinamais pajėgumais. Jais paaiškinamas reguliavimo institucijų vaidmuo, susijęs su bendrąja paskirstymo platforma, sukurta pagal Reglamentą (ES) 2016/1719.

Pakeitimais, susijusiais su REMIT reglamentu, REMIT taikymo sritis pritaikoma prie dabartinių ir kintančių rinkos aplinkybių, *inter alia*, išplečiant duomenų teikimo apimtį įtraukiant naujas elektros energijos balansavimo rinkas ir susietąsias rinkas, taip pat algoritminę prekybą. Jais užtikrinamas tvirtesnis, pastovesnis ir reguliaresnis energetikos ir finansų reguliavimo institucijų, įskaitant ACER ir EVPRI, bendradarbiavimas išvestinių didmeninių energetikos produktų klausimais. Jais taip pat bus patobulintas viešai neatskleistos informacijos rinkimo ir rinkos skaidrumo procesas, sustiprinant ACER priežiūrą ir pakoreguojant viešai neatskleistos informacijos apibrėžtį. REMIT reglamento pakeitimais sustiprinama pranešančiųjų šalių, pavyzdžiui, registruotųjų pranešimų teikimo subjektų (RPTS) ir profesionaliai sandorius organizuojančių asmenų priežiūra. Pakeitimais gerinamos ACER, atitinkamų nacionalinių institucijų ir Komisijos keitimosi duomenimis galimybės. REMIT pakeitimu nustatomas tvirtesnis ACER vaidmuo tiriant svarbias tarpvalstybines bylas, siekiant kovoti su REMIT pažeidimais. Jame taip pat nustatoma reguliavimo institucijų nacionaliniu lygmeniu nustatytų baudų suderinimo sistema.

Su ACER reglamentu susijusiais pakeitimais siekiama paaiškinti ACER vaidmenį, susijusį su bendrąja paskirstymo platforma, sukurta pagal Reglamentą (ES) 2016/1719, ir su naujomis Elektros energijos reglamente nustatytomis taisyklėmis dėl išankstinių sandorių rinkų ir lankstumo paramos schemų. Šiais pakeitimais taip pat paaiškinamas ACER vaidmuo ir kompetencija atsižvelgiant į REMIT reglamento pakeitimą. AIED II pakeitimu siekiama paaiškinti taisyklių, susijusių su tiesioginių kainų rėmimo schemų, taikomų atsinaujinančiųjų išteklių energijai, rūšimis, taikymo sritį, kurias valstybės narės gali nustatyti.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo, siekiant pagerinti Sąjungos apsaugą nuo manipuliavimo rinka didmeninėje energijos rinkoje, iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011 ir (ES) 2019/942

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
perdavus teisėkūros procedūra priimamo akto projektą nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) atvirai ir sąžiningai konkurencijai elektros energijos ir dujų vidaus rinkose ir vienodoms sąlygoms rinkos dalyviams užtikrinti reikalingos vientisos ir skaidrios didmeninės energijos rinkos. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1227/2011 nustatoma išsami sistema (REMIT) šiam tikslui pasiekti. Siekiant didinti visuomenės pasitikėjimą veikiančiomis energijos rinkomis ir užtikrinti veiksmingą Sąjungos apsaugą nuo bandymų manipuluoti rinka, Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 reikėtų iš dalies pakeisti, kad būtų galima toliau didinti nepakankamus skaidrumo užtikrinimo ir stebėsenos pajėgumus, taip pat siekiant užtikrinti veiksmingesnį galimo tarpvalstybinio piktnaudžiavimo rinka atvejų tyrimą ir vykdymo užtikrinimą kartu pašalinant dabartinėje sistemoje nustatytus trūkumus;
- (2) finansinės priemonės, įskaitant energetikos išvestines finansines priemones, kuriomis prekiaujama energijos rinkose, tampa vis svarbesnės. Dėl vis didėjančio finansų rinkų ir didmeninių energijos rinkų tarpusavio ryšio Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 reikėtų geriau suderinti su finansų rinkos teisės aktais, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 596/2014¹⁷, be kita ko, kiek tai susiję su manipuliavimo

¹⁷ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) ir kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB ir Komisijos direktyvos 2003/124/EB, 2003/125/EB ir 2004/72/EB (OL L 173, 2014 6 12, p. 1).

rinka ir viešai neatskleistos informacijos apibrėžtimis. Konkrečiau, Reglamente (ES) Nr. 1227/2011 pateikta manipuliavimo rinka apibrėžtis turėtų būti šiek tiek patikslinta, kad joje atspindėtų Reglamento (ES) Nr. 596/2014 12 straipsnis. Tuo tikslu Reglamente (ES) Nr. 1227/2011 pateiktą manipuliavimo rinka apibrėžtį reikėtų patikslinti taip, kad ji apimtų ne tik sandorio sudarymą arba nurodymo prekiauti pateikimą, bet ir kitą elgesį, susijusį su didmeniniais energijos produktais, dėl kurio: i) siunčiami arba gali būti siunčiami netikri ar klaidinantys signalai dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos; ii) asmuo ar kartu veikiantys asmenys užsitikrina arba gali užsitikrinti vieno ar kelių didmeninių energetikos produktų dirbtinio dydžio kainą arba iii) pasinaudojama fiktyvia priemone ar imamasi bet kurios kitos formos apgaulės ar gudrybės, siunčiami arba gali būti siunčiami netikri ar klaidinantys signalai dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

- (3) viešai neatskleistos informacijos apibrėžtis taip pat turėtų būti patikslinta atsižvelgiant į Reglamentą (ES) Nr. 596/2014. Visų pirma tuo atveju, kai viešai neatskleista informacija yra susijusi su procesu, kuris vyksta keliais etapais, kiekvienas šio proceso etapas, taip pat visas procesas galėtų būti laikomi viešai neatskleista informacija. Užsitęsusio proceso tarpinis etapas gali būti susiklosčiusių aplinkybių visuma ar esamas įvykis, arba jei yra reali tikimybė, kad tos aplinkybės susiklostys ar įvykis įvyks, remiantis bendru atitinkamu laiku esančių veiksnių vertinimu. Tačiau tos sąvokos nereikėtų aiškinti kaip reiškiančios, kad būtina atsižvelgti į tų aplinkybių visumos arba įvykio poveikio atitinkamų finansinių priemonių kainoms mastą. Tarpinis etapas turėtų būti laikomas viešai neatskleista informacija, jeigu jis pats atitinka viešai neatskleistai informacijai šiame reglamente nustatytus kriterijus;
- (4) šiuo reglamentu nedaromas poveikis reglamentams (ES) Nr. 596/2014, Nr. 600/2014 ir Nr. 648/2012 ir Direktyvai (ES) 2014/65, taip pat Europos konkurencijos teisės taikymo praktikai, kuri patenka į šio reglamento taikymo sritį;
- (5) nacionalinių reguliavimo institucijų ir nacionalinių kompetentingų finansų institucijų dalijimasis informacija tarpusavyje yra pagrindinis bendradarbiavimo ir galimų pažeidimų didmeninėse energijos rinkose ir finansų rinkose nustatymo aspektas. Atsižvelgiant į nacionaliniu lygmeniu vykdomą keitimąsi informacija tarp kompetentingų institucijų pagal Reglamentą (ES) Nr. 596/2014, nacionalinės reguliavimo institucijos gaunama informacija turėtų dalytis su nacionalinėmis finansų ir kompetentingomis institucijomis;
- (6) kai informacija nėra arba jau nebėra neskelbtina komerciniu arba saugumo požiūriu, Europos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – Agentūra arba ACER) turėtų galėti pateikti ją rinkos dalyviams ir platesnei visuomenei siekiant prisidėti prie žinių apie rinką gausinimo. Tai turėtų apimti ACER galimybę skelbti informaciją apie organizuotas rinkas, viešai neatskleistos informacijos skelbimo platformas, registruotuosius pranešimų teikimo subjektus laikantis taikytinų duomenų apsaugos teisės aktų ir atsižvelgiant į didmeninių energijos rinkų skaidrumo didinimo interesą, jeigu tokia informacija neiškraipo konkurencijos šiose energijos rinkose;
- (7) organizuotoms rinkoms, kuriose vykdoma veikla, susijusi su prekyba didmeniniais energijos produktais, kurie yra finansinės priemonės pagal Direktyvos (ES) 2014/65 4

straipsnio 1 ir 15 punktus, tinkamai išduodami veiklos leidimai pagal minėtos direktyvos reikalavimus;

- (8) prekybos technologijų naudojimas pastarąjį dešimtmetį gerokai išstobulėjo ir jos vis dažniau naudojamos didmeninėse energijos rinkose. Daug rinkos dalyvių naudoja algoritminę prekybą ir didelio dažnumo algoritminius metodus, į kuriuos žmogus beveik arba apskritai nesikiša. Dėl šios praktikos kylanti rizika turėtų būti mažinama pagal Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011;
- (9) prievolių teikti ataskaitas laikymasis pagal Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 ir Agentūros gaunamų duomenų kokybė yra svarbiausi aspektai siekiant užtikrinti veiksmingą galimų pažeidimų, trukdančių siekti Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 tikslo, stebėseną ir nustatymą. Prekybos duomenų kokybės, formato, patikimumo ir kainos nenuoseklumai daro neigiamą poveikį skaidrumui, vartotojų apsaugai ir rinkos efektyvumui. Labai svarbu, kad Agentūra gautų tikslią ir išsamią informaciją, kuri sudarytų jai sąlygas veiksmingai vykdyti savo užduotis ir funkcijas;
- (10) siekiant gerinti Agentūros vykdomą rinkos stebėseną ir užtikrinti išsamesnių duomenų rinkimą, dabartinę ataskaitų teikimo tvarką reikia patobulinti. Surinkti duomenys turėtų būti išplėsti, kad būtų pašalintos surinktų duomenų spragos ir įtrauktos susietos rinkos, naujos balansavimo rinkos, balansavimo rinkų sutartys ir produktai, kurie gali duoti konkrečių rezultatų Sąjungoje. Reikėtų reikalauti, kad organizuotos rinkos Agentūrai pateiktų išsamų pavedimų knygos duomenų rinkinį. Pavedimų knygos tvarkytojai taip pat turėtų būti paskirti profesionaliai sandorius organizuojančiais asmenimis, kuriems taikoma pareiga stebėti įtariamus pažeidimus ir apie juos pranešti;
- (11) viešai neatskleistos informacijos skelbimo platformos (VNISP) turėtų atlikti svarbų vaidmenį siekiant veiksmingai ir laiku paskelbti viešai neatskleistą informaciją. Viešai neatskleistą informaciją turėtų būti privaloma atskleisti per VNISP, kad su ja būtų galima lengvai susipažinti ir siekiant didinti skaidrumą. Siekiant užtikrinti pasitikėjimą VNISP, joms turėtų būti taikoma leidimų išdavimo ir registracijos tvarka;
- (12) siekiant paprasčiau ir veiksmingiau teikti duomenis Agentūrai, informacija turėtų būti teikiama per registruotuosius pranešimų teikimo subjektus (RPTS), kurių naudojimui leidimą turėtų išduoti agentūra. RPTS visada turėtų atitikti leidimo išdavimo sąlygas ir duomenų apsaugos teisės aktus. Agentūra taip pat turėtų sukurti visų Sąjungos RPTS registrą;
- (13) siekiant sudaryti palankesnes sąlygas stebėsenai, kuri padėtų nustatyti galimus prekybos, pagrįstos viešai neatskleista informacija ir surinktos informacijos duomenų kokybe, atvejus, viešai neatskleistos informacijos rinkimas turi būti suderintas su dabartiniais prekybos duomenų teikimo procesais;
- (14) profesionaliai sandorius organizuojantys ir vykdatys asmenys privalo pranešti apie įtartinus sandorius, kuriais pažeidžiamos prekybą pasinaudojant viešai neatskleista informacija ir manipuliavimą rinka reglamentuojančios nuostatos. Siekiant padidinti galimybes skirti sankcijas už tokius pažeidimus, profesionaliai sandorius organizuojantys asmenys taip pat turėtų būti įpareigoti pranešti apie įtartinus pavedimus ir galimus pareigos skelbti viešai neatskleistą informaciją pažeidimus. Tiesioginės elektroninės prieigos paslaugų teikėjai ir bendros pavedimų knygos tvarkytojai turėtų būti laikomi profesionaliai sandorius organizuojančiais asmenimis;
- (15) Komisijos reglamente (ES) 2015/1222, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės, numatyta trečiosios šalies galimybė dalyvauti elektros energijos sektoriuje taikant Sąjungos bendrą kitos paros ir einamosios paros prekybos

rinkų susiejimo mechanizmą. Kadangi rinkos susiejimo operatorius taiko tam tikrą algoritmą, kad optimaliai suderintų pirkimo ir pardavimo pasiūlymus, prekybos pavedimai gali būti pateikti trečiojoje šalyje, dalyvaujančioje Sąjungos bendrame kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizme, tačiau sudaryta elektros energijos tiekimo sutartis bus vykdoma Sąjungoje. Tokių prekybos pavedimų pateikimas trečiojoje šalyje, dalyvaujančioje Sąjungos bendrame kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizme, kai jie gali būti vykdomi Sąjungoje, turėtų būti įtrauktas į didmeninio energijos produkto apibrėžtį pagal šį reglamentą;

- (16) siekdama gauti tikslų, objektyvų ir patikimą Sąjungai pristatomų SGD kainos įvertį, Agentūra turėtų rinkti visus SGD rinkos duomenis, kurie yra būtini kasdieniam SGD kainos įverčiui nustatyti. Šis kainos įvertis turėtų būti nustatomas remiantis visais sandoriais, susijusiais su Sąjungai pristatomomis SGD. ACER turėtų būti suteikti įgaliojimai rinkti šiuos rinkos duomenis iš visų dalyvių, dalyvaujančių pristatant SGD į Sąjungą. Visi tokie dalyviai turėtų būti įpareigoti teikti visus savo SGD rinkos duomenis ACER kuo tikresniu laiku, kiek tik technologiškai įmanoma, sudarę sandorį, arba pateikę pirkimo ar pardavimo pavedimą dėl sandorio. Apskaičiuojant ACER kainos įvertį turėtų būti naudojamas pats išsamiausias duomenų rinkinys, apimantis sandorių kainas ir – nuo 2023 m. kovo 31 d. – Sąjungai pristatomų SGD pirkimo ir pardavimo pavedimų kainas. Šis kasdien skelbiamas objektyvus kainos įvertis ir jo skirtumas, palyginti su kitomis referencinėmis kainomis rinkoje, t. y. lyginamasis SGD indeksas, sudaro sąlygas rinkos dalyviams pradėti jį savanoriškai naudoti kaip referencinę kainą jų sutartyse ir sandoriuose. SGD kainos įvertis ir lyginamasis SGD indeksas, kai bus nustatyti, taip pat galėtų tapti pagrindine palūkanų norma išvestinių finansinių priemonių sutartims, skirtoms apsidrausti nuo SGD kainos arba SGD kainos ir kitų dujų kainų skirtumo pokyčių rizikos;
- (17) užduočių ir atsakomybės perdavimas gali būti veiksminga priemonė, siekiant sumažinti užduočių dubliavimą, skatinti bendradarbiavimą ir mažinti rinkos dalyviams tenkančią naštą. Todėl tokio perdavimo atveju turėtų būti numatytas aiškus teisinis pagrindas. Nacionalinės reguliavimo institucijos taip pat turėtų turėti galimybę perduoti užduotis ir atsakomybę kitai nacionalinei reguliavimo institucijai. Turėtų būti įmanoma nustatyti konkrečias sąlygas ir perdavimo mastą apriboti tik tomis užduotimis, kurios yra būtinos veiksmingai tarpvalstybinių rinkos dalyvių arba grupių priežiūrai vykdyti. Perdavimas turėtų būti grindžiamas principu, kad kompetencija suteikiama institucijai, kuri turi geriausias galimybes imtis veiksmų atitinkamu klausimu;
- (18) būtina vienoda ir griežtesnė sistema, kuria būtų užkirstas kelias manipuliavimui rinka ir kitiems Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 pažeidimams valstybėse narėse. Baudos už minėto reglamento pažeidimus turėtų būti proporcingos, veiksmingos ir atgrasančios, taip pat atitikti pažeidimų rūšį, kartu turi būti atsižvelgiama į *ne bis in idem* principą. Administracinės sankcijos, baudos ir priežiūros priemonės yra papildomos veiksmingos vykdymo užtikrinimo tvarkos dalys. Suderintai didmeninės energijos rinkos priežiūrai reikalingas nuoseklus nacionalinių reguliavimo institucijų požiūris;
- (19) iki šiol už priežiūrą ir vykdymo užtikrinimo veiksmus pagal Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 buvo atsakingos valstybės narės. Piktnaudžiavimas rinka vis dažniau įgauna tarpvalstybinį pobūdį ir jo poveikis dažnai apima kelias valstybes nares. Tarpvalstybinio piktnaudžiavimo rinka atveju vykdymo užtikrinimo veiksmų gali būti sudėtinga imtis dėl jurisdikcinių klausimų, susijusių su nacionalinės reguliavimo institucijos, kuri galėtų geriausiai atlikti atitinkamą tyrimą, nustatymu;

- (20) piktnaudžiavimo rinka bylos, apimančios įvairius tarpvalstybinius elementus ir rinkos dalyvius, įsisteigusius už Sąjungos ribų, vykdymo užtikrinimo požiūriu yra ypač sudėtingos. Dabartinė priežiūros sistema nėra tinkama pageidaujama rinkos integracijos lygiui užtikrinti. Būtina spręsti problemą, susijusią su tuo, kad nėra mechanizmo, kuriuo būtų užtikrinami geriausi įmanomi priežiūros sprendimai tarpvalstybinėse bylose, kuriose bendriems nacionalinių reguliavimo institucijų ir Agentūros veiksams vykdyti dabar reikalingi sudėtingi susitarimai, o priežiūros tvarka labai skiriasi. Todėl reikia sukurti veiksmingą ir efektyvią šios rūšies piktnaudžiavimo rinka bylų priežiūros ir tyrimo tvarką, kurios valstybės narės negali nustatyti veikdamos pavieniui, nes jai būdingi Sąjungos lygmens aspektai;
- (21) šio reglamento pažeidimų, pasižyminčių tarpvalstybiniu pobūdžiu, tyrimas turėtų būti atliekamas Sąjungos lygmeniu taikant bendrą procesą. Atsižvelgiant į tarpvalstybinių bylų sudėtingumą ir poreikį užtikrinti pakankamus išteklius tokioms byloms tirti, būtinas Agentūros dalyvavimas, visų pirma labiau integruotoje energijos rinkoje. Nuo Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 įsigaliojimo Agentūra sukaupė daug patirties, susijusios su stebėseną ir atitinkamų duomenų apie didmenines energijos rinkas Sąjungoje rinkimu, siekiant užtikrinti šių rinkų vientisumą ir skaidrumą. Remiantis šia patirtimi, Agentūrai turėtų būti suteikti įgaliojimai atlikti tyrimus, kuriais būtų siekiama kovoti su Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 nuostatų pažeidimais. Agentūra tokius tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir siekdama paremti bei papildyti jų vykdymo užtikrinimo veiklą. Lygiai taip pat, atsižvelgiant į Agentūros atliekamą tyrimą, atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos prirėkus turėtų bendradarbiauti tarpusavyje ir padėti Agentūrai;
- (22) Agentūrai turėtų būti suteikti įgaliojimai vykdyti tyrimus atliekant patikrinimus vietoje ir reikalauti, kad asmenys, dėl kurių atliekamas tyrimas, pateiktų informaciją, visų pirma tais atvejais, kai įtariami Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 pažeidimai turi aiškų tarpvalstybinį aspektą. Atlikdama patikrinimus vietoje ir prašydama asmenų, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas, pateikti informaciją, Agentūra turėtų glaudžiai ir aktyviai bendradarbiauti su atitinkamomis nacionalinėmis reguliavimo institucijomis, kurios savo ruožtu turėtų visapusiškai padėti Agentūrai, įskaitant atvejus, kai asmuo atsisako būti tikrinamas arba atsisako pateikti prašomą informaciją. Svarbu, kad būtų visapusiškai laikomasi procedūrinių garantijų ir pagrindinių teisių, kalbant apie atitinkamus asmenis, kurių atžvilgiu Agentūra atlieka tyrimą. Asmenų, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas, pateiktos informacijos konfidencialumas turėtų būti apsaugotas, jei informacija keičiamasi pagal taikytinas Sąjungos duomenų apsaugos taisykles;
- (23) kadangi šio reglamento tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 pakeitimai

Reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 iš dalies keičiamas taip:

[1] 1 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 2 dalis iš dalies keičiama taip:

„2. Šis reglamentas taikomas prekybai didmeniniais energetikos produktais. Šiuo reglamentu nedaromas poveikis Direktyvos 2014/65/ES, Reglamento (ES) Nr. 600/2014 ir Reglamento (ES) Nr. 648/2012 taikymui veiklai, susijusiai su finansinėmis priemonėmis, apibrėžtomis Direktyvos 2014/65/ES 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte, taip pat Europos konkurencijos teisės taikymui praktikai, kuri patenka į šio reglamento taikymo sritį.“;

[b] 1 straipsnio 3 dalis papildoma antra pastraipa:

„Agentūra, nacionalinės reguliavimo institucijos, EVPRI ir valstybių narių kompetentingos finansų institucijos visų pirma reguliariai, ne rečiau kaip kas ketvirtį, keičiasi atitinkama informacija ir duomenimis apie galimus Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 596/2014 pažeidimus, susijusius su didmeniniais energetikos produktais, kuriems taikomas šis reglamentas.“

[2] 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 punktas iš dalies keičiamas taip:

antra pastraipa papildoma e papunkčiu:

„e) kliento arba kitų jo vardu veikiančių asmenų perduota ir su vykdomais kliento nurodymais prekiauti didmeniniais energetikos produktais susijusi informacija, kuri yra tikslaus pobūdžio, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su vienu ar daugiau didmeninių energetikos produktų.“;

[b] trečia pastraipa pakeičiama taip:

„Informacija laikoma tikslaus pobūdžio, jeigu joje nurodomos aplinkybės, kurios egzistuoja arba pagrįstai gali atsirasti, arba įvykis, kuris įvyko arba pagrįstai gali įvykti, ir jeigu ji pakankamai konkreti, kad galima būtų padaryti išvadą dėl galimo tų aplinkybių ar įvykio poveikio didmeninių energetikos produktų kainoms. Informacija gali būti laikoma tikslaus

pobūdžio, jei ji susijusi su ilgesnį laikotarpį vykstančiu procesu, kai siekiama, kad susiklostytų tam tikros aplinkybės ar įvyktų tam tikras įvykis, arba kai susiklosto tam tikros aplinkybės ar įvyksta tam tikras įvykis, įskaitant ateityje susiklostysiančias aplinkybes arba įvyksiančius įvykius, taip pat jei ji susijusi su to proceso tarpiniais etapais, susijusiais su tuo, kad tos aplinkybės susiklostytų arba įvykis įvyktų.

Pats ilgesnį laikotarpį vykstančio proceso tarpinis etapas gali būti laikomas viešai neatskleista informacija, jeigu jis atitinka šiame straipsnyje nurodytus viešai neatskleistos informacijos kriterijus.

Taikant pirmą pastraipą, informacija, kuri, jei būtų paskelbta viešai, tikriausiai turėtų reikšmingą poveikį tų didmeninių energetikos produktų kainoms – informacija, kuria sumanus investuotojas greičiausiai pasinaudotų priimdamas sprendimą (-us) dėl investicijų;“;

[c] 2 punkto a papunktis pakeičiamas taip:

„2) *manipuliavimas rinka:*

a) sandorio sudarymas, nurodymo prekiauti davimas ar kitas veiksmas, susijęs su didmeniniais energetikos produktais, dėl kurio:

i) siunčiami arba gali būti siunčiami netikri ar klaidinantys signalai dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

ii) asmuo ar kartu veikiantys asmenys užsitikrina arba gali užsitikrinti vieno ar kelių didmeninių energetikos produktų dirbtinio dydžio kainą, nebent sandorį sudaręs ar nurodęs prekiauti asmuo įrodo, kad jo veiksmų motyvai teisėti ir kad tas sandoris ar nurodymas prekiauti atitinka priimtą rinkos praktiką atitinkamoje didmeninėje energijos rinkoje; arba

iii) pasinaudojama fiktyvia priemone ar imamasi bet kurios kitos formos apgaulės ar gudrybės ir dėl to siunčiami arba gali būti siunčiami netikri ar klaidinantys signalai dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

arba“;

[d] 2 punkte b papunkčio pabaigoje įrašomas žodis „arba“ ir pridedamas šis c papunktis:

„c) melagingos ar klaidinančios informacijos skleidimas arba melagingų ar klaidinančių duomenų teikimas, susijęs su lyginamuoju indeksu, kai asmuo, kuris paskleidė informaciją ar

pateikė duomenis, žinojo arba turėjo žinoti, kad jie melagingi ar klaidinantys, arba kitas veiksmas, kuriuo siekiama manipuliuoti apskaičiuojant lyginamąjį indeksą.“;

[e] 2 punktas pabaigoje papildomas šia pastraipa:

„Manipuliavimas rinka gali reikšti ne tik juridinio asmens, bet, pagal Europos Sąjungos ar nacionalinę teisę, ir fizinių asmenų, kurie dalyvauja priimant sprendimą vykdyti veiklą atitinkamo juridinio asmens sąskaita, elgesį.“;

[f] 4 punkto a papunktis pakeičiamas taip:

„4) *didmeniniai energetikos produktai – toliau nurodytos sutartys ir išvestiniai produktai, nepriklausomai nuo to, kur ir kaip jais prekiaujama:*

a) *elektros energijos arba gamtinių dujų tiekimo sutartys, kai pristatoma Sąjungoje, arba elektros energijos ar gamtinių dujų tiekimo sutartys, pagal kurias gali būti vykdomas pristatymas Sąjungoje;*“;

[g] 7 punktas pakeičiamas taip:

„7) *rinkos dalyvis – bet kuris asmuo, įskaitant perdavimo sistemų operatorius ir , profesionaliai sandorius organizuojančius ar vykdančius asmenis, kai jie prekiauja savo sąskaita, sudarantis sandorius, įskaitant nurodymų prekiauti pateikimą, vienoje ar daugiau didmeninių energijos rinkų;*“;

[h] įterpiamas naujas 8a punktas:

„8a) profesionaliai sandorius organizuojantis ar vykdančias asmuo – asmuo, profesionaliai dalyvaujantis priimant ir perduodant nurodymus arba vykdančias didmeninių energetikos produktų sandorius;“;

[i] pridedamas naujas 10a punktas:

„10a) Agentūra (ACER) – Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra;“;

[j] įterpiami šie punktai:

„16) registruotasis pranešimų teikimo subjektas (RPTS) – pagal šį reglamentą registruotas asmuo, kuris rinkos dalyvių vardu Agentūrai teikia sandorių duomenų, įskaitant nurodymus prekiauti, ir pagrindinių duomenų teikimo paslaugą;

17) viešai neatskleistos informacijos skelbimo platforma (VNISP) – pagal šį reglamentą registruotas asmuo, teikiantis viešai neatskleistos informacijos atskleidimo ir pranešimų apie atskleistą tokią informaciją teikimo Agentūrai rinkos dalyvių vardu platformos valdymo paslaugą;

18) algoritminė prekyba – prekyba didmeniniais energetikos produktais, kai kompiuteriniu algoritmu automatiškai nustatomi atskiri nurodymų prekiauti parametrai, kaip antai ar inicijuoti nurodymą, nurodymo laikas, kaina arba mastas, kaip vykdyti gautą nurodymą, o žmogaus įsikišimas ribotas arba jo visai nėra ir neapima jokios sistemos, kuri naudojama tik nurodymams nukreipti į vieną ar daugiau organizuotų rinkų, nurodymams apdoroti, kai nenustatomi jokie prekybos parametrai, nurodymams patvirtinti ar įvykdytiems sandoriams apdoroti po prekybos;

19) tiesioginė elektroninė prieiga – susitarimas, pagal kurį organizuotos rinkos narys, dalyvis ar klientas leidžia kitam asmeniui pasinaudoti savo prekybos kodu, kad tas asmuo galėtų elektroniniu būdu perduoti nurodymus prekiauti, susijusius su didmeniniu energetikos produktu, tiesiogiai į organizuotą rinką, įskaitant susitarimus, pagal kuriuos asmuo naudojami nario, dalyvio ar kliento infrastruktūra arba kokia nors kita nario, dalyvio ar kliento prisijungimo sistema nurodymams prekiauti perduoti (tiesioginė rinkos prieiga), ir susitarimus, pagal kuriuos asmuo nesinaudoja tokia infrastruktūra (suteiktoji prieiga);

20) organizuota rinka – energijos birža, energetikos tarpininkas, energetinių pajėgumų platforma ar kitas profesionaliai sandorius organizuojantis ar vykdomas asmuo, įskaitant bendrų pavedimų knygos teikėjus, išskyrus grynai dvišalę prekybą, kai du fiziniai asmenys sudaro sandorius savo sąskaita.

21) SGD prekyba – SGD pirkimo ar pardavimo pavedimai arba sandoriai: a) kurių sąlygose nurodytas pristatymas Sąjungoje, b) pagal kuriuos vykdomas pristatymas Sąjungoje, c) pagal kuriuos viena sandorio šalis pakartotinai dužina SGD terminale Sąjungoje;

22) SGD rinkos duomenys – SGD pirkimo ar pardavimo pavedimų arba sandorių įrašai su atitinkama informacija, nurodyta Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 1348/2014;

23) SGD rinkos dalyvis – SGD prekyba užsiimantis fizinis ar juridinis asmuo, nepaisant jo įsteigimo ar buveinės vietos;

24) SGD kainos įvertinimas – SGD prekybos paros referencinės kainos nustatymas pagal ACER parengtą metodiką;

25) lyginamasis SGD indeksas – skirtumas tarp SGD paros kainos įverčio ir atsiskaitymo kainos pagal anksčiausiai vykdytiną virtualiojo prekybos taško „Title Transfer Facility“ (TTF) dujų ateities sandorių sutartį, kurį kasdien nustato tarpžemyninė birža „ICE Endex Markets B.V.“.

[3] 3 straipsnio 1 dalis papildoma antra pastraipa:

„Kai viešai neatskleista informacija pasinaudojama atšaukiant ar keičiant nurodymą prekiauti didmeniniu energetikos produktu, su kuriuo susijusi ši informacija, kai nurodymas buvo pateiktas prieš atitinkamam asmeniui sužinant viešai neatskleistą informaciją, tai taip pat laikoma prekyba vertybiniais popieriais naudojantis viešai neatskleista informacija.“

[4] 4 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 dalis papildoma šia antra pastraipa:

„Rinkos dalyviai viešai neatskleistą informaciją atskleidžia per VNISP. VNISP užtikrina, kad viešai neatskleista informacija būtų viešai skelbiama taip, kad būtų galima greitai gauti prieigą prie jos, be kita ko, naudojantis aiškia programų sąsaja, ir kad visuomenė galėtų visapusiškai, teisingai ir laiku įvertinti informaciją.“;

[b] 4 dalis pakeičiama taip:

„Viešai neatskleistos informacijos, taip pat agreguota forma, skelbimas pagal Reglamentą (EB) Nr. 714/2009 arba Reglamentą (EB) Nr. 715/2009 arba pagal gaires ir tinklo kodeksus, priimtus remiantis tais reglamentais, yra visiškas ir iš tikrųjų viešas atskleidimas, bet nebūtinai atskleidimas laiku, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje.“

[5] Įterpiamas 4a straipsnis:

„4a straipsnis

VNISP veiklos leidimų išdavimas ir priežiūra

1. VNISP registruojamos Agentūroje. VNISP vykdo veiklą tik po to, kai Agentūra įvertina, ar ta VNISP atitinka šio straipsnio reikalavimus, ir išduoda jai leidimą vykdyti veiklą. VNISP registras yra viešai prieinamas ir jame pateikiama informacija apie paslaugas, dėl kurių teikimo VNISP yra registruota. Agentūra reguliariai peržiūri, ar VNISP laikosi šio reglamento. Jei Agentūra panaikina registraciją pagal 5 dalį, apie tokį panaikinimą registre skelbiama penkerius metus nuo panaikinimo dienos.

2. VNISP turi tinkamą politiką ir priemones, kad pagrįstomis komercinėmis sąlygomis galėtų, kiek tai techniškai įmanoma, paskelbti pagal 4 straipsnio 1 dalį reikalaujamą viešai neatskleistą informaciją kuo arčiau tikrojo laiko. Informacija visais tikslais turi būti prieinama nemokamai. Per VNISP viešai neatskleista informacija skleidžiama veiksmingai ir nuosekliai – užtikrinant sparčią prieigą prie jos, nieko nediskriminuojant ir tokiu formatu, kuris padėtų viešai neatskleistą informaciją sujungti su panašiais kitų šaltinių duomenimis.
3. Viešai neatskleista informacija, kuri pagal 2 dalį per VNISP skelbiama viešai, priklausomai nuo jos tipo, apima bent šiuos duomenis:
 - (a) pranešimo ID ir įvykio statusą;
 - (b) įvykio paskelbimo datą, laiką, pradžią ir pabaigą;
 - (c) rinkos dalyvio pavadinimą ir rinkos dalyvio identifikavimo duomenis;
 - (d) atitinkamą prekybos arba balansavimo zoną;
 - (e) ir, kai taikoma:
 - (a) neprieinamumo pobūdį ir įvykio tipą;
 - (b) matavimo vienetą;
 - (c) neprieinamus, prieinamus ir įrengtus arba techninius pajėgumus;
 - (d) priežastis, kodėl tie pajėgumai neprieinami;
 - (e) kuro rūšį;
 - (f) paveiktą turtą arba vienetą ir jo identifikavimo kodą.
4. VNISP naudoja ir prižiūri veiksmingas administracines priemones, skirtas interesų konfliktams su savo klientais išvengti. Visų pirma, jeigu VNISP taip pat yra rinkos operatorius ar rinkos dalyvis, ji tvarko visą surinktą viešai neatskleistą informaciją nieko nediskriminuodama ir naudoja bei prižiūri tinkamas skirtingų veiklos funkcijų atskyrimo priemones.

VNISP turi patikimus apsaugos mechanizmus, skirtus viešai neatskleistos informacijos perdavimo priemonių saugumui užtikrinti, duomenų sugadinimo ir neteisėtos prieigos pavojui sumažinti ir viešai neatskleistos informacijos nutekėjimui iki paskelbimo išvengti. VNISP turi pakankamai išteklių ir atsarginių kopijų saugojimo įrangą, kad bet kuriuo metu galėtų teikti ir užtikrinti savo paslaugas.

VNISP turi sistemas, kuriomis galima greitai ir veiksmingai patikrinti pranešimų apie viešai neatskleistą informaciją išsamumą, nustatyti praleistus duomenis bei akivaizdžias klaidas ir kuriose reikalaujama visus pranešimus, kuriuose yra klaidų, pateikti iš naujo.
5. Agentūra gali panaikinti VNISP registraciją, jeigu ši:
 - (a) per 12 mėnesių nepasinaudoja veiklos leidimu, aiškiai atsisako veiklos leidimo arba per pastaruosius šešis mėnesius neteikė paslaugų;

- (b) buvo įregistruota pateikus melagingą informaciją ar pasinaudojus kitomis neteisėtomis priemonėmis;
- (c) nebeatitinka tų sąlygų, pagal kurias buvo registruota;
- (d) sunkiai ar pakartotinai pažeidė šį reglamentą.

Kai registracija panaikinama, atitinkama VNISP užtikrina, kad ji būtų tvarkingai pakeista, įskaitant duomenų perdavimą kitoms VNISP ir duomenų srautų nukreipimą į kitas VNISP.

Agentūra apie sprendimą panaikinti VNISP registraciją nedelsdama praneša valstybės narės, kurioje yra įsisteigusi VNISP, nacionalinei kompetentingai institucijai.

6. Komisija įgyvendinimo aktais nustato:

- (a) priemonės, kurias taikydama VNISP gali laikytis 2 dalyje nurodyto viešai neatskleistos informacijos skelbimo reikalavimo;
- (b) viešai neatskleistos informacijos, skelbiamos pagal 2 dalį, turinį, kad būtų galima skelbti pagal šį straipsnį reikalaujamą informaciją;
- (c) konkrečius organizacinius 4 dalies įgyvendinimo reikalavimus.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 21 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.“

[6] Įterpiamas 5a straipsnis:

„5a straipsnis

Algoritminė prekyba

1. Algoritmine prekyba užsiimantis rinkos dalyvis taiko veiksmingas sistemas ir rizikos kontrolės priemonės, kurios yra tinkamos jo vykdomai veiklai, siekdamas užtikrinti, kad jo prekybos sistemos būtų atsparios ir pakankamai pajėgios, joms būtų taikomi atitinkami prekybos apribojimai ir būtų išvengta klaidingų nurodymų prekiauti siuntimo ar kitokių sistemos klaidų, galinčių rinkoje sukelti arba padidinti sąmyšį. Rinkos dalyvis taip pat turi įsodiegęs veiksmingas sistemas ir rizikos kontrolės priemonės, skirtas užtikrinti, kad prekybos sistemos atitiktų šį reglamentą ir organizuotos rinkos, su kuria jis yra susietas, taisyklės. Rinkos dalyvis taiko veiksmingas veiklos tęstinumo priemonės, kad būtų šalinami visi jo prekybos sistemų trikdžiai, ir užtikrina, kad jo sistemos būtų visapusiškai išbandytos ir tinkamai prižiūrimos, kad atitiktų šioje dalyje nustatytus reikalavimus.
2. Rinkos dalyvis, vykdamas algoritminę prekybą valstybėje narėje, apie šią veiklą praneša savo valstybės narės nacionalinėms reguliavimo institucijoms ir Agentūrai.
Rinkos dalyvio valstybės narės nacionalinė reguliavimo institucija gali reikalauti, kad rinkos dalyvis reguliariai ar *ad hoc* tvarka pateiktų taikomų algoritminės prekybos strategijų pobūdžio aprašą, informaciją apie prekybos sistemai taikomus prekybos kriterijus ar apribojimus, pagrindinius reikalavimus, kurių laikomasi, ir taikomas

rizikos kontrolės priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti 1 dalyje nustatytų reikalavimų laikymąsi, taip pat informaciją apie atliktus jo prekybos sistemų bandymus.

Rinkos dalyvis imasi priemonių su šioje dalyje nurodytais klausimais susijusiems įrašams išsaugoti ir užtikrina, kad tie įrašai būtų pakankami, kad nacionalinė reguliavimo institucija galėtų stebėti, kaip laikomasi šio reglamento.

3. Rinkos dalyvis, kuris suteikia tiesioginę elektroninę prieigą prie organizuotos rinkos, apie tai atitinkamai praneša savo buveinės valstybės narės kompetentingoms institucijoms ir Agentūrai.

Rinkos dalyvio buveinės valstybės narės nacionalinė reguliavimo institucija gali reikalauti, kad rinkos dalyvis reguliariai ar *ad hoc* tvarka pateiktų 1 dalyje nurodytų sistemų ir kontrolės priemonių aprašą ir įrodymų, kad jos buvo taikomos.

Rinkos dalyvis imasi priemonių su šioje dalyje nurodytais klausimais susijusiems įrašams išsaugoti ir užtikrina, kad tie įrašai būtų pakankami, kad nacionalinė reguliavimo institucija galėtų stebėti, kaip laikomasi šio reglamento.

4. Šis straipsnis nedaro poveikio prievolėms pagal Direktyvą (ES) 2014/65.“

[7] 7 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. ACER stebi prekybos didmeniniais energetikos produktais veiklą, kad aptiktų viešai neatskleista informacija ir manipuliavimu arba bandymu manipuluoti rinka pagrįstą prekybą ir užkirstų jai kelią. Ji renka duomenis didmeninėms energijos rinkoms vertinti ir stebėti, kaip numatyta 8 straipsnyje.“

[] Įterpiami nauji 7a–7d straipsniai:

„7a straipsnis

Su kainų įvertinimu ir lyginamaisiais indeksais susijusios ACER užduotys ir įgaliojimai

1. ACER kuo skubiau ir ne vėliau kaip 2023 m. sausio 13 d. pradeda rengti ir skelbti SGD paros kainų įverčius. SGD kainoms įvertinti ACER sistemingai renka ir tvarko SGD rinkos duomenis apie sandorius. Įvertinant kainas, kai tinkama, atsižvelgiama į regioninius skirtumus ir rinkos sąlygas.

2. Ne vėliau kaip 2023 m. kovo 31 d. ACER parengia ir skelbia kasdienį SGD lyginamąjį indeksą, kuris nustatomas pagal skirtumą tarp SGD paros kainos įverčio ir atsiskaitymo kainos pagal anksčiausiai vykdytiną virtualiojo prekybos taško „Title Transfer Facility“ (TTF)

dujų ateities sandorių sutartį, kurį kasdien nustato tarpžemyninė birža „ICE Endex Markets B.V.“. Lyginamajam SGD indeksui nustatyti ACER sistemingai renka ir tvarko visus SGD rinkos duomenis apie sandorius.

3. Nukrypstant nuo šio reglamento 3 straipsnio 4 dalies b punkto, SGD rinkos dalyviams taikomos šiame reglamente nustatytos rinkos dalyvių pareigos ir draudimai. Pagal šį reglamentą ir Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 1348/2014 ACER suteikti įgaliojimai taip pat taikomi SGD rinkos dalyvių atžvilgiu, įskaitant nuostatas dėl konfidencialumo.

7b straipsnis

SGD kainų įverčių ir lyginamųjų indeksų skelbimas

1. SGD kainų įverčiai skelbiami kasdien iki 18.00 val. Vidurio Europos laiku, kad būtų galima įvertinti vienakrypčių sandorių kainą. Be SGD kainų įverčių, ACER ne vėliau kaip nuo 2023 m. kovo 31 d. taip pat kasdien iki 19.00 val. Vidurio Europos laiku arba kiek techniškai įmanoma anksčiau skelbia lyginamuosius SGD indeksus.

2. Taikant šį straipsnį ACER gali naudotis trečiosios šalies paslaugomis.

7c straipsnis

SGD rinkos duomenų teikimas ACER

1. SGD rinkos dalyviai kasdien kiek techniškai įmanoma arčiau tikrojo laiko prieš paskelbiant SGD paros kainų įverčius (18.00 val. Vidurio Europos laiku) pagal Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 1348/2014 nustatytas specifikacijas standartizuotu formatu ir naudodamiesi aukštos kokybės perdavimo protokolu ACER pateikia SGD rinkos duomenis.

2. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomas laikas, iki kurio SGD rinkos duomenys turi būti pateikti prieš paskelbiant SGD paros kainų įverčius, kaip nurodyta 1 dalyje. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 29 straipsnyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

3. Kai tikslinga, ACER, pasikonsultavusi su Komisija, parengia gaires dėl:

a) informacijos, kurią reikia pateikti kartu su šiuo metu nustatyta informacija apie praneštinius sandorius ir pagrindinius duomenis pagal Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 1348/2014, įskaitant pirkimo ir pardavimo pavedimus, ir

b) reikiamų SGD rinkos duomenų teikimo procedūros, standarto ir elektroninio formato, taip pat duomenų teikimo techninių bei organizacinių reikalavimų.

4. SGD rinkos dalyviai reikiamus SGD rinkos duomenis ACER teikia nemokamai ir ACER nustatytais duomenų teikimo kanalais, kai įmanoma naudodamiesi jau egzistuojančiomis ir prieinamomis procedūromis.

7d straipsnis

Veiklos tęstinumas

Atsižvelgdama į SGD rinkos duomenų teikėjų nuomones, ACER reguliariai peržiūri, atnaujina ir skelbia savo SGD referencinės kainos įvertinimo ir lyginamojo SGD indekso nustatymo metodiką, taip pat metodiką, naudojamą teikiant SGD rinkos duomenis ir skelbiant SGD kainų įverčius ir lyginamuosius indeksus.“

[8] 8 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] įterpiama 1a dalis:

„1a. Kad būtų pranešama apie organizuotose rinkose sudarytų ar įvykdytų sandorių, įskaitant nurodymus prekiauti, įrašus, tos rinkos pateikia Agentūrai duomenis, susijusius su pavedimų knyga, arba Agentūros prašymu suteikia Agentūrai prieigą prie pavedimų knygos, kad ji galėtų stebėti prekybą.“;

[b] 2 dalies antra pastraipa pakeičiama taip:

„Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 21 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Juose atsižvelgiama į esamas pranešimų apie sandorius sistemas, skirtas prekybos veiklai stebėti, kad būtų galima nustatyti piktnaudžiavimo rinka atvejus.“;

[c] 3 dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„3. 4 dalies a–d punktuose nurodytiems asmenims, pranešusiems apie sandorius pagal Reglamentą (ES) Nr. 600/2014 arba Reglamentą (ES) Nr. 648/2012, netaikomi dvigubi informacijos teikimo įpareigojimai, susiję su tais sandoriais.“;

[d] 4 dalis iš dalies keičiama taip:

i) d papunktis pakeičiamas taip:

„d) organizuota rinka, prekybos suderinamumo sistema ar kitas profesionaliai sandorius organizuojantis ar vykdomas asmuo“;

ii) dalis papildoma antra pastraipa:

„Informacija teikiama per registruotuosius pranešimų teikimo mechanizmus.“;

[e] 5 dalis pakeičiama taip:

„5. Rinkos dalyviai teikia ACER ir nacionalinėms reguliavimo institucijoms prekybai didmeninėse energijos rinkose stebėti skirtą informaciją, susijusią su elektros energijos ar gamtinių dujų gamybos, kaupimo (laikymo), vartojimo ar perdavimo infrastruktūros pajėgumu ir naudojimu, arba informaciją, susijusią su SGD įrenginių pajėgumu ir naudojimu, įskaitant numatytą ar nenumatytą galimybių pasinaudoti šiais įrenginiais nebuvimą, ir pagal 4 straipsnį viešai paskelbtą viešai neatskleistą informaciją. Rinkos dalyviams nustatyto įpareigojimo teikti informaciją našta sumažinama renkant, jei įmanoma, reikiamą informaciją arba jos dalis iš esamų šaltinių.“

[9] 9 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Rinkos dalyviai, sudarantys sandorius, apie kuriuos reikalaujama pranešti ACER pagal 8 straipsnio 1 dalį, užsiregistruoja valstybės narės, kurioje jie yra įsisteigę arba gyvena, nacionalinėje reguliavimo institucijoje. Trečiojoje valstybėje gyvenantys arba įsisteigę rinkos dalyviai deklaruoja buveinę valstybėje narėje, kurioje jie vykdo veiklą, ir užsiregistruoja tos valstybės narės nacionalinėje reguliavimo institucijoje.“

[10] įterpiamas 9a straipsnis:

„9a straipsnis

Leidimų išdavimas registruotiesiems pranešimų teikimo subjektams ir jų priežiūra

1. RPTS veikimui reikalingas išankstinis Agentūros leidimas pagal šį straipsnį.

Agentūra išduoda RPTS leidimą, jeigu:

- (a) RPTS yra Sąjungoje įsisteigęs juridinis asmuo ir
- (b) RPTS atitinka šiame straipsnyje nustatytus reikalavimus.

Leidimas vykdyti RPTS veiklą galioja visoje Sąjungos teritorijoje ir suteikia RPTS galimybę paslaugas, kurioms teikti yra išduotas leidimas, teikti visoje Sąjungoje.

Leidimą turintis RPTS visada turi atitikti šiame straipsnyje nurodytas leidimo suteikimo sąlygas. Leidimą turintis RPTS nedelsdamas informuoja ACER apie bet kokius esminius leidimo suteikimo sąlygų pasikeitimus.

Agentūra sukuria visų Sąjungoje veikiančių RPTS registrą. Registras yra viešai prieinamas, jame pateikiama informacija apie paslaugas, kurioms teikti suteiktas RPTS leidimas, ir jis reguliariai atnaujinamas. Jei Agentūra panaikina RPTS leidimą pagal 4 dalį, apie tokį panaikinimą registre skelbiama penkerius metus nuo panaikinimo dienos.

2. Agentūra reguliariai peržiūri, ar RPTS laikosi šio reglamento. Šiuo tikslu RPTS kasmet teikia Agentūrai veiklos ataskaitas.
3. RPTS turi tinkamą politiką ir tvarką, kad pagal 8 straipsnį reikalaujamą informaciją būtų galima pateikti kuo greičiau ir ne vėliau kaip per įgyvendinimo aktuose, priimtuose pagal šio straipsnio 5 dalį, nustatytą laiką.

RPTS naudoja ir prižiūri veiksmingas administracines priemones, skirtas interesų konfliktams su savo klientais išvengti. Visų pirma RPTS, kuris taip pat yra organizuotos rinkos operatorius ar rinkos dalyvis, tvarko visą surinktą informaciją nieko nediskriminuodamas ir naudoja bei prižiūri tinkamas skirtingų veiklos funkcijų atskyrimo priemones.

RPTS turi patikimus apsaugos mechanizmus, skirtus informacijos perdavimo priemonių saugumui ir jų autentiškumo patvirtinimui užtikrinti, duomenų sugadinimo ir neteisėtos prieigos pavojui sumažinti ir informacijos nutekėjimui išvengti, visuomet išsaugant duomenų konfidencialumą. RPTS turi pakankamai išteklių ir atsarginių kopijų saugojimo įrangą, kad galėtų teikti ir užtikrinti savo paslaugas laikydamasis įgyvendinimo aktuose, priimtuose pagal 8 straipsnio 2 ir 6 dalis, nustatytų terminų.

RPTS turi sistemas, kuriomis galima veiksmingai patikrinti pranešimų apie sandorius išsamumą, nustatyti praleistus duomenis ir akivaizdžias klaidas, atsiradusias dėl rinkos dalyvio kaltės, ir, jei tokių klaidų ar praleidimų yra, informaciją apie klaidą ar praleistus duomenis perduoti rinkos dalyviui bei pareikalauti pranešimus, kuriose yra klaidų, pateikti iš naujo.

RPTS turi sistemas, kurios leidžia aptikti dėl RPTS kaltės atsiradusias klaidas ar praleistus duomenis ir sudaro RPTS sąlygas ištaisyti ir Agentūrai pateikti arba atitinkamais atvejais pakartotinai pateikti teisingus ir išsamius pranešimus apie sandorius.

4. Agentūra gali panaikinti RPTS leidimą, jeigu RPTS:
 - (a) per 18 mėnesių nepasinaudoja veiklos leidimu, aiškiai atsisako veiklos leidimo arba per pastaruosius 18 mėnesių neteikė paslaugų;

- (b) veiklos leidimą gavo pateikęs klaidingą informaciją ar pasinaudojęs kitomis neteisėtomis priemonėmis;
- (c) nebeatitinka sąlygų, pagal kurias jam išduotas veiklos leidimas;
- (d) sunkiai ar pakartotinai pažeidė šį reglamentą.

RPTS, kurio leidimas buvo panaikintas, užtikrina, kad jis būtų tvarkingai pakeistas, įskaitant duomenų perdavimą kitiems RPTS ir duomenų srautų nukreipimą kitiems RPTS.

Kai aktualu, Agentūra apie sprendimą panaikinti RPTS leidimą nedelsdama praneša valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs RPTS, nacionalinei kompetentingai institucijai.

5. Komisija įgyvendinimo aktais nustato:

- (a) priemones, kurias taikydamas RPTS laikosi 1 dalyje nurodyto informacijos teikimo reikalavimo; ir
- (b) konkrečius organizacinius 2 ir 3 dalių įgyvendinimo reikalavimus.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 21 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.“

[11] 10 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 dalis pakeičiama taip:

„1. ACER nustato keitimosi informacija, kurią ji gauna pagal 7 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnį, su Komisija, nacionalinėmis reguliavimo institucijomis, kompetentingomis finansų rinkų institucijomis, nacionalinėmis konkurencijos institucijomis, EVPRI ir kitomis susijusiomis Sąjungos lygmens institucijomis mechanizmus. Prieš nustatydamas tokius mechanizmus, ACER konsultuojasi su tomis institucijomis.“;

[b] įterpiama 1a dalis:

„1a. Nacionalinės reguliavimo institucijos nustato keitimosi informacija, kurią jos gauna pagal 7 straipsnio 2 dalį ir 8 straipsnį, su kompetentingomis finansų rinkų institucijomis, nacionalinėmis konkurencijos institucijomis, nacionaliniais mokesčių administratoriais bei EUROFISC ir kitomis susijusiomis nacionalinio lygmens institucijomis mechanizmus. Prieš nustatydamas tokius mechanizmus, nacionalinė reguliavimo institucija konsultuojasi su Agentūra ir tomis šalimis.“;

[c] įterpiama 2a dalis:

„2a. Nacionalinės reguliavimo institucijos teisę naudotis šio straipsnio 1a dalyje nurodytais mechanizmais suteikia tik institucijoms, kurios turi reikiamas sistemas, kad nacionalinė reguliavimo institucija laikytųsi 12 straipsnio 1 dalies reikalavimų.“

[13] 12 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 dalies antra pastraipa pakeičiama taip:

„Komisija, nacionalinės reguliavimo institucijos, kompetentingos valstybių narių finansų institucijos, nacionaliniai mokesčių administratoriai bei EUROFISC, nacionalinės konkurencijos institucijos, EVPRI ir kitos susijusios institucijos užtikrina pagal 4 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 2 dalį, 8 straipsnio 5 dalį ar 10 straipsnį gaunamos informacijos konfidencialumą, vientisumą ir apsaugą ir imasi priemonių, kad tokia informacija nebūtų naudojama ne pagal paskirtį, be kita ko, laikydamiesi galiojančių duomenų apsaugos teisės aktų.“;

[b] 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Laikydamasi 17 straipsnio nuostatų ACER gali nuspręsti viešai paskelbti dalį savo turimos informacijos, jei taip nėra atskleidžiama arba nuspėjama neskelbtina komercinė informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius arba atskiras prekybos vietas. ACER nedraudžiama skelbti informacijos apie organizuotas rinkas, VNISP ir RPTS, laikantis taikomus duomenų apsaugos teisės aktų.“

[14] 13 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Nacionalinės reguliavimo institucijos užtikrina, kad būtų taikomi 3 ir 5 straipsniuose nustatyti draudimai ir 4, 8, 9 ir 15 straipsniuose nustatytos pareigos.

Nacionalinės reguliavimo institucijos yra kompetentingos tirti visus jų nacionalinėse didmeninėse energijos rinkose vykdomus veiksmus ir jiems taikyti šį reglamentą, nepriklausomai nuo to, kur gyvena arba yra įsisteigęs pagal 9 straipsnio 1 dalį įregistruotas rinkos dalyvis, vykdamas tuos veiksmus.

Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad jos nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų tai užduočiai atlikti reikiamus tyrimo ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimus. Tais įgaliojimais naudojamosi proporcingai.

Tais įgaliojimais gali būti naudojamosi:

- (a) tiesiogiai,
- (b) bendradarbiaujant su kitomis valdžios institucijomis arba
- (c) kreipiantis į kompetentingas teismines institucijas.

Jei reikia, nacionalinės reguliavimo institucijos gali naudotis savo tyrimo įgaliojimais bendradarbiaudamos su organizuotomis rinkomis, prekybos suderinamumo sistemomis ar kitais profesionaliai sandorius organizuojančiais ar vykdančiais asmenimis, kaip nurodytais 8 straipsnio 4 dalies d punkte.“;

[b] įterpiamos 3–9 dalys:

„3. Siekdama kovoti su šio reglamento nuostatų pažeidimais, remti ir papildyti nacionalinių reguliavimo institucijų vykdomą vykdymo užtikrinimo veiklą ir prisidėti prie vienodo šio reglamento taikymo visoje Sąjungoje, Agentūra gali atlikti tyrimus naudodamasi jai pagal 13a ir 13b straipsnius suteiktais įgaliojimais.

4. Agentūra gali pasinaudoti savo įgaliojimais, kad būtų taikomi 3 ir 5 straipsniuose nustatyti draudimai ir 4 straipsnyje nustatytos pareigos, kai:

- (a) yra vykdomi arba įvykdyti veiksmai, susiję su didmeninių energetikos produktų pristatymu ne mažiau kaip trijose valstybėse narėse; arba
- (b) yra vykdomi arba įvykdyti veiksmai, susiję su didmeninių energetikos produktų pristatymu ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse, ir bent vienas iš šiuos veiksnius vykdančių fizinių arba juridinių asmenų gyvena arba yra įsisteigęs trečiojoje valstybėje, tačiau yra registruotas pagal 9 straipsnio 1 dalį; arba
- (c) kompetentinga nacionalinė reguliavimo institucija, nepažeisdama 16 straipsnio 5 dalyje nurodytų nukrypti leidžiančių nuostatų, iš karto nesiima būtinų priemonių, kad patenkintų 16 straipsnio 4 dalies b punkte nurodytą Agentūros prašymą; arba
- (d) tikėtina, kad atitinkama informacija, apibrėžta šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje, turės didelės įtakos didmeninių energetikos produktų, pristatomų ne mažiau kaip trijose valstybėse narėse, kainoms.

5. Agentūra gali naudotis savo įgaliojimais siekdama užtikrinti, kad būtų vykdomi 15 straipsnyje nustatyti įpareigojimai, kai asmenys profesionaliai organizuoja arba vykdo sandorius dėl didmeninių energetikos produktų pristatymo ne mažiau kaip trijose valstybėse narėse.

6. Naudodamasi savo įgaliojimais, Agentūra atsižvelgia į nacionalinės reguliavimo institucijos pagal šį reglamentą dėl tų pačių atvejų vykdomus arba jau atliktus tyrimus, taip pat į tarpvalstybinį tokio tyrimo poveikį.

7. Atlikusi veiksmus, kurių ėmėsi naudodamasi savo įgaliojimais pagal 4 dalį, Agentūra parengia ataskaitą. Ataskaita skelbiama viešai, laikantis konfidencialumo reikalavimų. Jei Agentūra padaro išvadą, kad buvo pažeistas šis reglamentas, ji apie tai atitinkamai informuoja atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) narės (-ių) nacionalines reguliavimo institucijas ir reikalauja, kad dėl pažeidimo būtų imtasi veiksmų pagal 18 straipsnį. Agentūra gali rekomenduoti atitinkamoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms imtis tam tikrų tolesnių veiksmų ir prireikus informuoti Komisiją.“

[15] Įterpiami 13a–13d straipsniai:

„13a straipsnis

Agentūros atliekami patikrinimai vietoje

1. Agentūra rengia ir atlieka patikrinimus vietoje glaudžiai bendradarbiaudama su atitinkamomis susijusios valstybės narės institucijomis.
2. Siekdama vykdyti šiame reglamente nustatytas pareigas, Agentūra gali atlikti visus būtinus patikrinimus asmenų, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas, patalpose. Kai to reikia norint patikrinimą atlikti tinkamai ir veiksmingai, Agentūra tokį patikrinimą vietoje gali atlikti be išankstinio perspėjimo.
3. Agentūros pareigūnai ir kiti asmenys, kuriuos Agentūra įgaliojo atlikti patikrinimą vietoje, gali patekti į asmenų, kurių atžvilgiu Agentūra priėmė sprendimą atlikti tyrimą pagal 6 dalį, patalpas ir turi visus šiame straipsnyje nurodytus įgaliojimus. Jie taip pat yra įgaliojami užplombuoti bet kurias patalpas, turtą ir apskaitos knygas ar dokumentus tokiam laikotarpiui ir tokia apimtimi, kokie būtini patikrinimui atlikti.
4. Likus pakankamai laiko iki patikrinimo, Agentūra praneša apie patikrinimą valstybės narės, kurioje jis turi būti atliekamas, nacionalinei reguliavimo institucijai ir kitoms susijusioms institucijoms. Patikrinimai pagal šį straipsnį atliekami, tik jeigu atitinkama institucija patvirtino, kad jiems neprieštarauja.
5. Agentūros pareigūnai ir kiti asmenys, kuriuos Agentūra įgaliojo atlikti patikrinimą vietoje, naudojami savo įgaliojimais, pateikę rašytinį įgaliojimą, kuriame nurodomas patikrinimo dalykas ir tikslas.
6. Šiame straipsnyje nurodyti asmenys leidžia atlikti patikrinimus vietoje, kuriuos nurodyta atlikti Agentūros priimtu sprendimu. Sprendime nurodomas patikrinimo dalykas ir tikslas, nustatoma data, kada jis turi prasidėti, pagal Reglamentą (ES) 2019/942 taikomos teisių gynimo priemonės bei teisė prašyti, kad sprendimas būtų peržiūrėtas Teisingumo Teisme. Prieš priimdama tokį sprendimą Agentūra konsultuojasi su valstybės narės, kurioje turi būti atliekamas patikrinimas, nacionaline reguliavimo institucija.
7. Valstybės narės, kurioje turi būti atliekamas patikrinimas, nacionalinės reguliavimo institucijos pareigūnai bei jos įgaliojami ar paskirti asmenys Agentūros prašymu aktyviai padeda Agentūros pareigūnams ir kitiems jos įgaliojamiems asmenims. Tuo tikslu jiems suteikiami šiame straipsnyje nustatyti įgaliojimai. Nacionalinės

reguliavimo institucijos pareigūnai, pateikę prašymą, taip pat gali dalyvauti atliekant patikrinimą vietoje.

8. Jei Agentūros pareigūnai ir jos įgalioti ar paskirti asmenys nustato, kad asmuo nesutinka, kad būtų atliktas pagal šį straipsnį reikalaujamas patikrinimas, atitinkamos valstybės narės nacionalinė reguliavimo institucija suteikia jiems arba kitai susijusiai nacionalinei reguliavimo institucijai būtiną paramą, atitinkamais atvejais prašydama policijos ar kitos lygiavertės teisėsaugos institucijos paramos, kad jie galėtų atlikti patikrinimą vietoje.
9. Jeigu 1 dalyje numatytam patikrinimui vietoje atlikti arba 7 ir 8 dalyse nustatytai pagalbai suteikti pagal taikomas nacionalinės teisės nuostatas reikia teisminės institucijos leidimo, Agentūra taip pat pateikia prašymą tokiam leidimui gauti. Agentūra prašymą tokiam leidimui gauti taip pat gali pateikti kaip atsargumo priemonę.
10. Kai Agentūra kreipiasi dėl leidimo, kaip nurodyta 9 dalyje, nacionalinė teisminė institucija patikrina ir įsitikina:
 - (a) kad agentūros sprendimas yra autentiškas ir
 - (b) kad visos priemonės, kurių reikia imtis, yra proporcingos ir nėra savavališkos ar perteklinės atsižvelgiant į patikrinimo objektą.

Pirmos pastraipos b punkto tikslais nacionalinė teisminė institucija gali paprašyti Agentūros pateikti išsamius paaiškinimus, ypač dėl pagrindo, kuriuo remdamasi Agentūra įtaria, kad padarytas 13 straipsnio 3 dalyje nurodytas pažeidimas, dėl įtariamo pažeidimo sunkumo ir kaip su juo susijęs asmuo, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas. Nukrypstant nuo Reglamento (ES) 2019/942 28 straipsnio, Agentūros sprendimą gali peržiūrėti tik Teisingumo Teismas.

13b straipsnis

Prašymas pateikti informaciją

1. Agentūros prašymu bet kuris asmuo pateikia jai informaciją, būtiną Agentūros pareigoms pagal šį reglamentą vykdyti. Savo prašyme Agentūra:
 - (a) kaip prašymo teisinį pagrindą nurodo šį straipsnį;
 - (b) nurodo prašymo tikslą;
 - (c) nurodo, kokios informacijos reikia ir kokių duomenų formatu;
 - (d) nustato prašymui proporcingą informacijos pateikimo terminą;
 - (e) informuoja asmenį, kad atsakymas į prašymą pateikti informaciją turi būti teisingas ir neklaidinantis.
2. 1 dalyje nurodytų prašymų pateikti informaciją tikslais Agentūra turi įgaliojimus priimti sprendimus. Tokiame sprendime Agentūra, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, nurodo teisę apskūsti sprendimą Agentūros apeliacinei tarybai ir prašyti, kad sprendimas būtų peržiūrėtas Teisingumo Teisme pagal Reglamento (ES) 2019/942 28 ir 29 straipsnius.

3. Prašomą informaciją pateikia 1 dalyje nurodyti asmenys arba jų atstovai. Asmenys yra visiškai atsakingi už tai, kad pateikta informacija būtų išsami, teisinga ir neklaidinanti.
4. Jei Agentūros pareigūnai ir jos įgalioti ar paskirti asmenys nustato, kad asmuo atsisako pateikti prašomą informaciją, atitinkamos valstybės narės nacionalinė reguliavimo institucija suteikia jiems arba kitai susijusiai nacionalinei reguliavimo institucijai būtiną paramą užtikrinant, kad būtų vykdoma 3 dalyje nurodyta pareiga, be kita ko, skirdama nuobaudas pagal taikytiną nacionalinę teisę.
5. Jei Agentūros pareigūnai ir jos įgalioti ar paskirti asmenys sužino, kad asmuo atsisako pateikti prašomą informaciją, Agentūra gali padaryti išvadas remdamasi turima informacija.
6. Agentūra nedelsdama išsiunčia pagal 1 dalį pateikto prašymo arba pagal 2 dalį priimto sprendimo kopiją atitinkamų valstybių narių nacionalinėms reguliavimo institucijoms.

13c straipsnis

Procedūrinės garantijos

1. Agentūra atlieka patikrinimus vietoje ir prašo pateikti informaciją, visapusiškai laikydamosi rinkos dalyvių procedūrinių garantijų, įskaitant:
 - (a) teisę neduoti parodymų prieš save;
 - (b) teisę į pasirinkto asmens pagalbą;
 - (c) teisę vartoti bet kurią oficialiąją valstybės narės, kurioje atliekamas patikrinimas vietoje, kalbą;
 - (d) teisę teikti pastabas dėl su jais susijusių faktų;
 - (e) teisę gauti pokalbio protokolo kopiją ir jį patvirtinti arba pridėti pastabų.
2. Agentūra renka įrodymus už ir prieš rinkos dalyvį ir atlieka patikrinimus vietoje bei prašo informacijos objektyviai, nešališkai ir laikydamosi nekaltumo prezumpcijos principo.
3. Agentūra atlieka patikrinimus vietoje ir prašo informacijos, laikydamosi visų taikomų konfidencialumo ir Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių.

13d straipsnis

Savitarpio pagalba

1. Siekdamas užtikrinti atitiktį atitinkamiems šiame reglamente nustatytiems reikalavimams, nacionalinės reguliavimo institucijos ir Agentūra padeda viena kitai.“

[15] 15 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

„15 straipsnis

Profesionaliai sandorius organizuojančių ar vykdančių asmenų pareigos

Profesionaliai didmeninių energetikos produktų sandorius organizuojantis ar vykdomasis asmuo, kuris pagrįstai įtaria, kad nurodymas prekiauti arba sandoris, įskaitant jo atšaukimą ar

kokį nors pakeitimą, galėtų pažeisti 3, 4 arba 5 straipsnį, nedelsdamas apie tai praneša Agentūrai ir atitinkamai nacionalinei reguliavimo institucijai.

Profesionaliai didmeninių energetikos produktų sandorius organizuojantys ar vykdančys asmenys nustato ir palaiko veiksmingą tvarką ir procedūras, skirtas:

- a) 3, 4 arba 5 straipsnio pažeidimams nustatyti;
- b) užtikrinti, kad šio straipsnio tikslais priežiūros veiklą vykdančys jų darbuotojai būtų apsaugoti nuo bet kokio interesų konflikto ir veiktų nepriklausomai.“

[16] 16 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

[a] 1 dalies ketvirta pastraipa pakeičiama taip:

„Valstybės narės nacionalinės reguliavimo institucijos, kompetentingos finansų institucijos, nacionalinė konkurencijos institucija ir nacionalinis mokesčių administratorius gali nustatyti tinkamus bendradarbiavimo būdus, kad būtų užtikrintas veiksmingas ir efektyvus tyrimas ir vykdymo užtikrinimas ir būtų prisidedama užtikrinant suderintą ir nuoseklų požiūrį į tyrimą, teismo procesą ir į šio reglamento ir susijusių finansų ir konkurencijos teisės aktų vykdymą.“;

[b] 2 dalis papildoma trečia pastraipa:

„Ne vėliau kaip 30 dienų iki galutinio sprendimo dėl šio reglamento pažeidimo priėmimo nacionalinės reguliavimo institucijos informuoja Agentūrą ir pateikia jai atvejo santrauką ir numatomą sprendimą. Agentūra tvarko viešą tokių sprendimų pagal šį reglamentą sąrašą, į kurį įtraukiama sprendimo data, asmenų, kuriems taikomos sankcijos, vardai ir pavardės (pavadinimai), šio reglamento straipsnis, kuris buvo pažeistas, ir taikyta sankcija. Tam sąrašui parengti nacionalinės reguliavimo institucijos pateikia šią informaciją Agentūrai per septynias dienas nuo sprendimo priėmimo.“;

[c] 3 dalis papildoma e punktu:

„e) Agentūra ir nacionalinės reguliavimo institucijos informuoja kompetentingus nacionalinius mokesčių administratorius bei EUROFISC, jei jos turi pagrįstų priežasčių įtarti, kad didmeninėje energijos rinkoje vykdomi arba įvykdyti veiksmai, kurie gali būti laikomi mokestiniu sukčiavimu.“

[16] Įterpiami 16a ir 16b straipsniai:

„16a straipsnis

Užduočių ir pareigų perdavimas

1. Nacionalinės reguliavimo institucijos gali perduoti užduotis ir pareigas kitoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms, gavusios institucijos, kuriai perduodamos užduotys ir pareigos, sutikimą ir laikydamosi šiame straipsnyje nustatytų sąlygų. Valstybės narės gali nustatyti konkrečias pareigų perdavimo sąlygas, kurios turi būti įvykdytos prieš jų nacionalinėms reguliavimo institucijoms sudarant tokius perdavimo susitarimus, ir gali apriboti perduodamų užduočių ir pareigų apimtį tiek, kiek tai yra būtina veiksmingai rinkos dalyvių ar grupių priežiūrai.
2. Nacionalinės reguliavimo institucijos praneša Agentūrai apie ketinamus sudaryti perdavimo susitarimus. Jos pradeda vykdyti susitarimus ne anksčiau kaip po mėnesio nuo pranešimo Agentūrai dienos.
3. Agentūra per mėnesį nuo pranešimo gavimo gali pareikšti nuomonę apie numatomą perdavimo susitarimą.
4. Agentūra, pasitelkdama tinkamas priemones, skelbia visus nacionalinių reguliavimo institucijų sudarytus perdavimo susitarimus, kad užtikrintų tinkamą visų susijusių šalių informavimą.

16b straipsnis

Gairės ir rekomendacijos

1. Siekdama Sąjungoje nustatyti nuoseklią, veiksmingą ir efektyvią priežiūros praktiką ir užtikrinti bendrą, vienodą ir nuoseklų Sąjungos teisės taikymą, Agentūra teikia gaires ir rekomendacijas, skirtas visoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms arba visiems rinkos dalyviams, ir teikia rekomendacijas vienai ar daugiau nacionalinių reguliavimo institucijų arba vienam ar keliems rinkos dalyviams dėl 4a, 8 ir 9a straipsnių taikymo.
2. Prireikus Agentūra rengia viešas konsultacijas dėl savo teikiamų gairių ir rekomendacijų ir nagrinėja galimas susijusias tokių gairių ir rekomendacijų teikimo sąnaudas ir naudą. Tokios konsultacijos ir analizės turi būti proporcingos gairių ar rekomendacijų apimčiai, pobūdžiui ir poveikiui.
3. Nacionalinės reguliavimo institucijos ir rinkos dalyviai deda visas pastangas, siekdami laikytis tų gairių ir rekomendacijų.
4. Per du mėnesius po to, kai pateikiama gairė ar rekomendacija, kiekviena nacionalinė reguliavimo institucija patvirtina, ar ji laikosi arba ketina laikytis tos gairės ar rekomendacijos. Jei nacionalinė reguliavimo institucija nesilaiko arba neketina jos laikytis, ji apie tai praneša Agentūrai ir nurodo priežastis.
5. Agentūra paskelbia informaciją, kad nacionalinė reguliavimo institucija nesilaiko arba neketina laikytis tos gairės ar rekomendacijos. Agentūra taip pat gali nuspręsti paskelbti nacionalinės reguliavimo institucijos pateiktas tos gairės ar rekomendacijos nesilaikymo priežastis. Nacionalinė reguliavimo institucija gauna išankstinį pranešimą apie tokį paskelbimą.
6. Jei to reikalaujama gairėje ar rekomendacijoje, rinkos dalyviai aiškiai ir išsamiai praneša, ar jos laikosi tos gairės ar rekomendacijos.
7. Agentūra savo paskelbtas gaires ir rekomendacijas įtraukia į Reglamento (ES) 2019/942 19 straipsnio 1 dalies k punkte nurodytą ataskaitą.“

[18] 17 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

„3. 2 dalyje nurodytų asmenų vykdant savo pareigas gauta konfidenciali informacija negali būti atskleista jokiam kitam asmeniui ar institucijai, išskyrus suvestinę ar apibendrintą informaciją, kurioje neįmanoma atpažinti atskiro rinkos dalyvio, nedarant poveikio baudžiamosios teisės nustatytiems atvejams, kitoms šio reglamento nuostatomis ar kitiems atitinkamiems Sąjungos teisės aktams.“

[19] 18 straipsnis pakeičiamas taip:

„1. Valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikomų už šio reglamento pažeidimą, ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, atgrasančios ir proporcingos, atitinkančios pažeidimo pobūdį, trukmę ir sunkumą, vartotojams padarytą žalą bei galimą pelną iš prekybos naudojantis viešai neatskleista informacija ir manipuliuojant rinka.

Nedarant poveikio nacionalinių reguliavimo institucijų baudžiamosioms sankcijoms ir priežiūros įgaliojimams pagal 13 straipsnį, valstybės narės pagal nacionalinę teisę numato, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi įgaliojimus priimti atitinkamas administracines sankcijas ir taikyti kitas administracines priemones už 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus šio reglamento pažeidimus.

Valstybės narės išsamiai praneša apie šias nuostatas Komisijai ir Agentūrai ir nedelsdamos praneša joms apie visus vėlesnius tų nuostatų pakeitimus.

2. Valstybės narės, vadovaudamosi nacionaline teise ir *ne bis in idem* principu, užtikrina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų įgaliojimus taikyti bent šias administracines sankcijas ir administracines priemones, susijusias su šio reglamento nuostatų pažeidimais:

- (a) priimti sprendimą, kuriuo reikalaujama, kad asmuo nutrauktų pažeidimą;
- (b) reikalauti grąžinti dėl pažeidimo gautą pelną ar išvengtus nuostolius, jeigu juos įmanoma nustatyti;
- (c) skelbti viešus įspėjimus;
- (d) priimti sprendimą skirti periodiškai mokamas baudas;
- (e) priimti sprendimą skirti administracines pinigines sankcijas;

juridinių asmenų atžvilgiu – maksimalias administracines pinigines sankcijas, kurių dydis – bent:

- i) už 3 ir 5 straipsnių pažeidimus – 15 % bendros praėjusių finansiniais metų apyvartos ;
- ii) už 4 ir 15 straipsnių pažeidimus – 2 % bendros praėjusių finansiniais metų apyvartos;

iii) už 8 ir 9 straipsnių pažeidimus – 1 % bendros praėjusių finansiniais metų apyvartos,

fizinių asmenų atžvilgiu – maksimalias administracines pinigines sankcijas, kurių dydis – bent:

i) už 3 ir 5 straipsnių pažeidimus – 5 000 000 EUR;

ii) už 4 ir 15 straipsnių pažeidimus – 1 000 000 EUR;

iii) už 8 ir 9 straipsnių pažeidimus – 500 000 EUR.

Nepaisant e punkto, juridiniam asmeniui skirtos baudos dydis neviršija 20 % jo praėjusių finansinių metų metinės apyvartos. Fiziniam asmeniui skirtos baudos dydis neviršija 20 % praėjusių kalendorinių metų metinių pajamų. Jeigu asmuo dėl pažeidimo gavo tiesioginės ar netiesioginės finansinės naudos, baudos dydis turi būti bent jau lygus tai naudai.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinė reguliavimo institucija galėtų viešai atskleisti priemones ar sankcijas, kurių imamasi dėl šio reglamento pažeidimo, išskyrus atvejus, kai toks atskleidimas galėtų padaryti neproporcingą žalą susijusioms šalims.“

2 straipsnis

Reglamento (ES) 2019/942 pakeitimai

Reglamentas (ES) 2019/942 iš dalies keičiamas taip:

[1] 6 straipsnio 8 dalis išbraukiama.

[2] 12 straipsnio c punktas pakeičiamas taip:

„c) vykdo ir koordinuoja tyrimus pagal Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 13, 13a, 13b ir 16 straipsnius.“

[3] 32 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. ACER mokami mokesčiai už rinkos dalyvių arba jų vardu duomenis teikiančių subjektų pagal Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 8 straipsnį teikiamos informacijos rinkimą, tvarkymą, apdorojimą ir analizę ir už viešai neatskleistos informacijos atskleidimą pagal Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 4 ir 4a straipsnius. Mokesčius moka registruotieji pranešimų teikimo subjektai ir viešai neatskleistos informacijos skelbimo platformos. Pajamos iš tų mokesčių taip pat gali padengti ACER išlaidas, susijusias su priežiūros ir tyrimo įgaliojimų vykdymu pagal Reglamento (ES) Nr. 1227/2011 13, 13a, 13b ir 16 straipsnius.“

3 straipsnis

Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 1348/2014 pakeitimai

Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1348/2014 iš dalies keičiamas taip:

[1] įterpiamas 7a straipsnis:

„7a straipsnis

SGD rinkos duomenų kokybė

1. SGD rinkos duomenys apima:
 - (a) sutarties šalių duomenis, įskaitant pirkimo ir pardavimo rodiklį;
 - (b) duomenis teikiančios šalies duomenis;
 - (c) sandorio kainą;
 - (d) sutartyje nurodytus kiekius;
 - (e) sutarties vertę;
 - (f) SGD krovinio atvykimo laiko intervalą;
 - (g) pristatymo sąlygas;
 - (h) pristatymo vietas;
 - (i) laiko žymos informaciją, apimančią visus šiuos elementus:
 - i) pirkimo arba pardavimo pavedimo pateikimo datą ir laiką;
 - ii) sandorio datą ir laiką;
 - iii) pranešimo apie pirkimo ar pardavimo pavedimą arba sandorį datą ir laiką;
 - iv) ACER patvirtinimą apie gautus SGD rinkos duomenis.
2. SGD rinkos dalyviai ACER teikia SGD rinkos duomenis šiais vienetais ir valiutomis:
 - (a) sandorių ir pirkimo bei pardavimo pavedimų kainos už vienetą nurodomos sutartyje nustatyta valiuta ir EUR/MWh, įskaitant, jei taikytina, taikomus konvertavimo ir valiutos kursus;
 - (b) sutartyse nustatyti kiekiai nurodomi jose nustatytais vienetais ir MWh;
 - (c) krovinio atvykimo laiko intervalai nurodomi kaip pristatymo datos UTC formatu;
 - (d) pristatymo vieta nurodoma kaip galiojantis identifikatorius, kurį ACER nurodė SGD įrenginių, apie kuriuos turi būti pranešama pagal Reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 ir Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 1348/2014, sąrašė; laiko žymos informacija pateikiama UTC formatu; (pakeisti atitinkamomis kryžminėmis nuorodomis)

- (e) jei aktualu, nurodoma visa ilgalaikėje sutartyje naudota kainos apskaičiavimo formulė.
3. ACER paskelbia gaires dėl kriterijų, pagal kuriuos laikoma, kad reikšmingą dalį SGD rinkos duomenų per tam tikrą laikotarpį pateikė vienas duomenų teikėjas, ir kaip į šią situaciją atsižvelgiama nustatant SGD paros kainų įverčius ir lyginamuosius indeksus.“

4 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Strasbūre

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas (-ė)

Tarybos vardu
Pirmininkas (-ė)

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA „AGENTŪROS“

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. *Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)*

1.4.2. *Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)*

1.4.3. *Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis*

1.4.4. *Veiklos rezultatų rodikliai*

1.5. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.5.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį*

1.5.2. *Sjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmis.*

1.5.3. *Panašios patirties išvados*

1.5.4. *Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

1.5.5. *Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant persikirstymo mastą*

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

1.7. Planuojamas (-i) biudžeto vykdymo metodas (-ai)

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

- 3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)**
- 3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams**
 - 3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka*
 - 3.2.2. Numatomas veiklos asignavimais finansuojamas atliktas darbas*
 - 3.2.3. Numatomo poveikio administraciniams asignavimams santrauka*
 - 3.2.3.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai*
 - 3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa*
 - 3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai*
- 3.3. Numatomas poveikis pajamoms**

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA „AGENTŪROS“

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES), kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 ir Reglamentas (ES) 2019/942, siekiant pagerinti ES apsaugą nuo manipuliavimo rinka.

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

Politikos sritis: Energetika

Veikla: Europos žaliasis kursas

1.3. Pasiūlymas susijęs su:

nauju veiksmu

nauju veiksmu, kai bus įgyvendintas bandomasis projektas ir (arba) atlikti parengiamieji veiksmai¹⁸

esamo veiksmo galiojimo pratęsimu

vieno ar daugiau veiksmų sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują veiksmą

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)

Žr. aiškinamąjį memorandumą.

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

Žr. skirsnį „Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas“

¹⁸ Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

1.4.3. *Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis*

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

Papildomi ištekliai leis ACER ir Energetikos GD atlikti užduotis, būtinas jų įgaliojimams pagal ES teisės aktus vykdyti, kaip numatyta šiame pasiūlyme.

1.4.4. *Veiklos rezultatų rodikliai*

Nurodyti pažangos ir laimėjimų stebėsenos rodiklius.

Žr. aiškinamąjį memorandumą apie iniciatyvos pažangą ir laimėjimų stebėseną.

- a) Veiksmingumas ir savalaikiškumas: rodikliai turėtų sudaryti sąlygas stebėti veiklos rezultatus, reguliariai teikiant informaciją apie pažangą ir pasiekimus visą programavimo laikotarpį.
- b) Efektyvumas: reikėtų optimizuoti duomenų rinkimo ir tvarkymo procesus, vengiant nereikalingų ar besidubliuojančių prašymų pateikti informaciją.
- c) Rodiklių aktualumas ir poreikis riboti susijusią administracinę našą.
- d) Aiškumas: rodikliai turėtų būti pateikiami aiškia ir suprantama forma, kartu su patvirtinamaisiais metaduomenimis ir taip, kad būtų lengviau juos tinkamai aiškinti ir teikti apie juos prasmingą informaciją.

1.5. **Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas**

1.5.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį*

ACER

1 konkretus tikslas Leidimų išdavimas registruotiems pranešimų teikimo subjektams ir viešai neatskleistos informacijos platformoms bei įgaliojimai vykdyti jų priežiūrą

Pagal šį pasiūlymą dėl teisės akto ACER bus atsakinga už leidimų suteikimą viešai neatskleistos informacijos skelbimo platformoms (VNISP) ir registruotiems pranešimų teikimo subjektams (RPTS) bei jų priežiūrą, o ne tik už šių subjektų registraciją, kaip dabar.

Priežiūros pareigos apimtų VNISP ir RPTS veiklos leidimų išdavimą ir kasdienę priežiūrą, taigi būtų suderintos su EVPRI priežiūros įgaliojimais sandorių duomenų saugyklų, patvirtintų pranešimų teikimo subjektų ir kitų duomenų teikimo tarnybų atžvilgiu. ACER taip pat turės tiesioginius tyrimo įgaliojimus VNISP ir RPTS atžvilgiu ir gaus papildomų įgaliojimų teikti gaires ir rekomendacijas, kuriomis siekiama geriau paaiškinti duomenų rinkimo ribas.

VNISP ir RPTS yra palyginti naujos struktūros, ir manoma, kad jų bus užregistruota daug. Atsižvelgiant į didelį RPTS (2023 m. sausio 1 d. jų buvo 104) ir VNISP (2023 m. sausio 1 d. jų buvo 19) skaičių ir laikantis naujosios teisinės sistemos, ACER turės dėti daugiau pastangų pirmiau minėtai naujai priežiūros veiklai vykdyti. Todėl šių subjektų priežiūrai Agentūra turės nusamdyti papildomų specialistų. Numatoma, kad šie žmoniškųjų išteklių poreikiai sudarys 5 etato ekvivalentus (įskaitant 1 IT ekspertą atitinkamoms veiklos IT sistemoms valdyti ir jų kibernetiniam saugumui užtikrinti).

2 konkretus tikslas ACER vykdomo STOR rinkimo centralizavimas ES lygmeniu ir ACER vykdoma profesionaliai sandorius tvarkančių ir vykdančių sandorius asmenų (PSTVA) stebėsena ES mastu

Taikant dabartinį REMIT 15 straipsnį žinios apie galimus piktnaudžiavimo rinkia atvejus buvo decentralizuotos visoje ES, nes NRI neprivalo dalytis pranešimais apie įtartinus sandorius ar nurodymus (STOR), kuriuos jos gauna pagal 15 straipsnį, nei su kitomis NRI, nei su ACER (nors kai kurios iš jų tai daro). Be to, jis nesuteikė ACER priežiūros grupei galimybių pasinaudoti į šiuos STOR įtrauktomis žiniomis, kad būtų galima parengti ES masto stebėsenos strategiją.

Siūlomais REMIT pakeitimais ACER bus pavesta rinkti visus STOR iš visų PSTVA visoje Europoje (ACER veiks kaip centras).

Siekdama apskaičiuoti šiai veiklai būtinus žmogiškuosius išteklius, ACER įvertino, kiek STOR bus gauta 2024–2026 m., nukrypdamą nuo 2022 m. jai žinomų STOR skaičiaus (daugiausia STOR, kurios įtrauktos atvejais, apie kuriuos pranešta Agentūrai) ir jį ištaisė pagal papildomą 15 straipsnio taikymo sritį (dabar ji taip pat apima įtariamus 4 straipsnio pažeidimus ir visus STOR). ACER apskaičiavo, kad STOR skaičiaus augimas bus 2/3 per pastaruosius 6 metus stebėto metinio augimo. Manoma, kad 2024 m. ACER gaus 236 STOR, 2025 m. – 248 ir 2026 m. – 260.

ACER numato, kad norint įvykdyti su šia veikla susijusias užduotis, jai reikia 2 papildomų etato ekvivalentų.

Kalbant apie PSTVA, ACER privalės tikrinti, ar PSTVA, veikiantys visoje ES (t. y. siūlantys produktus trimis ar daugiau tiekimo zonų skirtingose valstybėse narėse), taiko veiksmingas REMIT 3, 4 ir 5 straipsnių pažeidimų nustatymo priemonės ir procedūras.

Siekdama apskaičiuoti šiai veiklai reikalingus žmogiškuosius išteklius, ACER įvertino, kiek PSTVA ACER stebės nuo 2025 iki 2027 m. ACER nukrypo nuo dabartinių PSTVA sąrašo ir nustatė tuos, kurie atitinka į naująjį 15 straipsnį įtrauktus kriterijus (t. y. PSTVA, organizuojantys arba vykdančys sandorius bent trijose valstybėse narėse). Tada ACER numato stebėti 34 PSTVA (t. y. mažiau nei 30 proc. visų PSTVA).

Apskaičiuota, kad norint įvykdyti su šia veikla susijusias užduotis (PSTVA auditus ir PSTVA koordinavimą) reikia vieno papildomo etato ekvivalento.

3 konkretus tikslas Papildomi ACER įgaliojimai tirti galimus REMIT pažeidimus ir užtikrinti jo vykdymą

REMIT iš dalies keičiamas taip, kad tam tikromis aplinkybėmis (kai daromas poveikis ne mažiau kaip trimis produktams, pristatomiems skirtingose valstybėse narėse; arba daromas poveikis dviem ar daugiau skirtingose valstybėse narėse pristatomų produktų ir veiksmus atliekantis juridinis arba fizinis asmuo yra registruotas arba įsisteigęs trečiojoje valstybėje narėje arba už ES ribų), ACER galėtų užtikrinti, kad būtų taikomi 3 ir 5 straipsniuose nustatyti draudimai ir 4 straipsnyje nustatytos pareigos.

Suteikus šiuos įgaliojimus Agentūrai bus pavestos naujos užduotys, įskaitant visas procedūrinės užduotys, susijusias su tyrimo pradėjimu, informacijos rinkimu (prašymų pateikti informaciją tvarkymas, žodinis bylos nagrinėjimas, patikrinimų organizavimas ir t. t.), informacijos analize ir preliminaromis išvadomis dėl pažeidimų (ataskaitomis).

2022 m. pabaigoje buvo 13 atvejų, kurie atitiktų šiuos kriterijus (apie 3,7 % visų atvejų); apie 9 iš jų buvo pranešta 2022 m. Apskaičiuota, kad 2024–2026 m. naujų atvejų, kurie priklausytų ACER jurisdikcijai, skaičius kasmet didės 13,6 % per metus, o tai atitinka du trečdalius tokių pat atvejų skaičiaus metinio augimo, užfiksuoto 2017–2022 m. Remiantis šiomis prielaidomis, galima apskaičiuoti, kad 2024 m. ACER jurisdikcijoje bus 19 atvejų, 2025 m. – 21, o 2026 m. – 24. Tuo pat

metu ACER taip pat turės veiksmų laisvę tirti svarbiausius atvejus iš tų, kurie atitinka pirmiau minėtus kriterijus.

Remiantis patirtimi, susijusia su panašiomis Konkurencijos GD vykdomomis užduotimis, apskaičiuota, kad ACER reikia 11 papildomų etato ekvivalentų, kad būtų galima atlikti su šia veikla susijusias užduotis.

Atsižvelgiant į galimus sunkumus įdarbinant kvalifikuotus darbuotojus, nuo 2025 iki 2027 m. bus laipsniškai sukurta 19 papildomų etato ekvivalentų.

Pridėtinės išlaidos

Šie papildomi etato ekvivalentai, kaip aprašyta pirmiau, neapima netiesioginių išlaidų. Taikant 30 % pridėtinių išlaidų santykį, tai reiškia papildomus 6 etato ekvivalentus, pageidautina – 3 AST ir 3 AST/SC, kurie pakeistų laikinuosius darbuotojus. Šie papildomi etato ekvivalentai, be kita ko, reikalingi papildomiems darbuotojams įdarbinti, todėl jų reikia nuo 2025 m.

ENER

Šiuo metu Energetikos generaliniame direktorate su REMIT susijusiam darbui vykdyti skirta mažiau nei 0,5 etato ekvivalento. Turint omenyje svarbesnę REMIT vaidmenį dabartinės energetikos krizės sąlygomis, ENER darbo krūvis padidėjo, todėl reikia maždaug 2 etato ekvivalentų.

- 1.5.2. *Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.*

Žr. aiškinamąjį memorandumą.

- 1.5.3. *Panašios patirties išvados*

Rengiant ankstesnius teisės aktų pasiūlymus įgyta patirtis parodė, kad ACER personalo poreikiai dažnai neįvertinami. Siekiant išvengti, kad nepasikartotų patirtis, susijusi su 2009 m. trečiuoju vidaus rinkos teisės aktų rinkiniu, kuriame nepakankamai įvertinus personalo poreikius susidarė struktūrinis darbuotojų trūkumas (visiškai išspręstas tik 2022 m. ES biudžete), šiame pasiūlyme darbuotojų poreikiai numatyti keleriems metams į priekį.

- 1.5.4. *Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Ši iniciatyva įtraukta į 2023 m. Komisijos darbo programą, kuri yra Europos žaliojo kurso dalis.

- 1.5.5. *Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant persikirstymo mastą*

Naujų etatų reikia papildomoms užduotims atlikti, o dabartinių užduočių artimiausioje ateityje nesumažės. Pasiūlyme taip pat numatyta visam laikui išplėsti ACER įgaliojimus, susijusius su

SGD lyginamojo indekso įgyvendinimu (5 etato ekvivalentai pagal finansinę pažymą, pridėtą prie 2022 m. spalio 18 d. Komisijos pasiūlymo COM(2022)549).

Kiek teisiškai įmanoma, papildomi etato ekvivalentai bus finansuojami pagal galiojančią mokesčių už ACER užduotis pagal Reglamento dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo sistemą. Šiuo tikslu pasiūlymu išplečiami ACER įgaliojimai rinkti mokesčius įtraukiant naujai įdiegtas viešai neatskleistos informacijos platformas ir paaiškinama, kad iš mokesčių gali būti finansuojamos ir ACER naudojimosi didesniais tyrimo ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimais išlaidos. Išbraukus dabartinį 32 straipsnio 1 dalies a punktą, ACER pajamos nesumažėja, kadangi iki šiol šia nuostata nebuvo pasinaudota, nes dėl nedidelio atvejų skaičiaus administracinės mokesčių sistemos kūrimo ir įgyvendinimo išlaidos būtų neproporcingos.

Jei bus peržiūrėtas sprendimas dėl mokesčių¹⁹, manoma, kad maždaug 2/3 papildomų etato ekvivalentų būtų padengta iš mokesčių.

¹⁹ 2020 m. gruodžio 17 d. Komisijos sprendimas (ES) 2020/2152 dėl Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrai mokėtinų mokesčių už informacijos, teikiamos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1227/2011, rinkimą, tvarkymą, apdorojimą ir analizę.

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

trukmė ribota

pasiūlymas (iniciatyva) galioja nuo MMMM [MM DD] iki MMMM [MM DD]

finansinis poveikis nuo MMMM iki MMMM

trukmė neribota

įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Planuojamas (-i) biudžeto vykdymo metodas (-ai)²⁰

Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos

vykdomųjų įstaigų

Pasidalijamasis valdymas su valstybėmis narėmis

Netiesioginis valdymas, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);

EIB ir Europos investicijų fondui;

70 ir 71 straipsniuose nurodytiems organams;

viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;

įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, tiek, kiek joms užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;

įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurioms užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;

atitinkamame pagrindiniame akte nurodytoms įstaigoms arba asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.

Pastabos

²⁰ Informacija apie biudžeto valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Pagal ACER finansinį reglamentą ACER, atsižvelgdama į savo programavimo dokumentą, turi pateikti metinę darbo programą, įskaitant išsamią informaciją apie finansinius ir žmogiškuosius išteklius kiekvienai vykdomai veiklai.

ACER kas mėnesį ENER GD teikia biudžeto vykdymo, įskaitant įsipareigojimus ir mokėjimus pagal biudžeto antraštines dalis, ir laisvų darbo vietų skaičiaus pagal darbuotojų tipą ataskaitas.

Be to, ENER GD yra tiesiogiai atstovaujamas ACER valdymo organuose. Per savo atstovus Administracinėje valdyboje ENER GD bus informuojamas apie biudžeto panaudojimą ir etatų planą kiekviename Administracinės valdybos posėdyje metų eigoje.

Galiausiai, taip pat pagal finansines taisykles, ACER taikomi metiniai reikalavimai teikti veiklos ir išteklių naudojimo ataskaitas Administracinei valdybai ir jos metinei veiklos ataskaitai.

Užduotys, kurias tiesiogiai įgyvendina ENER GD, bus vykdomos pagal metinį planavimo ir stebėsenos ciklą, kaip įgyvendinama Komisijoje ir vykdomosiose įstaigose, įskaitant rezultatų pateikimą ENER GD metinėje veiklos ataskaitoje.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

Nors ACER turės sukaupti naujų žinių, vis dėlto ekonomiškai efektyviausia šiame pasiūlyme numatytas naujas užduotis pavesti esamai įstaigai, kuri jau vykdo panašias užduotis.

Energetikos GD yra nustatęs savo santykių su ACER valdymo kontrolės strategiją; ji sudaro 2017 m. Komisijos vidaus kontrolės sistemos dalį. 2018 m. gruodžio mėn. ACER peržiūrėjo ir patvirtino savo vidaus kontrolės sistemą.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Pagrindinė rizika yra klaidingi su šiuo pasiūlymu susijusio darbo krūvio įverčiai, turint omenyje, kad juo nustatomos naujos užduotys. Šią riziką reikia prisiimti, nes, kaip rodo patirtis, jei į pirminį pasiūlymą neįtraukiami papildomi ištekliai, vėliau labai sunku ištaisyti padėtį.

Tai, kad į pasiūlymą įtrauktos kelios naujos užduotys, šią riziką sumažina, nes kai kurių būsimų užduočių darbo krūvis gali būti nepakankamai įvertintas, o kitų – pervertintas, todėl ateityje bus galima jas perskirstyti.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjamą ir užbaigiant programą)*

Nesitikima, kad dėl papildomų užduočių, susijusių su esamais ACER įgaliojimais, skyrimo ACER bus atliekama konkreti papildoma kontrolė, todėl kontrolės sąnaudų ir valdomų lėšų vertės santykis išliks nepakitęs.

Panašiai ir dėl ENER GD paskirtų užduočių nebus atliekama papildoma kontrolė ir nepasikeis kontrolės sąnaudų santykis.

2.3. **Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės**

Nurodyti dabartinės arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

ACER taiko decentralizuotų ES agentūrų kovos su sukčiavimu principus, atsižvelgdama į Komisijos poziciją.

2019 m. kovo mėn. ACER priėmė naują kovos su sukčiavimu strategiją, kuria panaikinamas ACER Administracinės valdybos sprendimas Nr. 13/2014. Naujoji trejų metų trukmės strategija grindžiama šiais elementais: metiniu rizikos vertinimu, interesų konfliktų prevencija ir valdymu, vidaus taisyklėmis dėl informavimų apie pažeidimą, jautrių funkcijų valdymo politika ir procedūra, taip pat priemonės, susijusios su etika ir sąžiningumu.

Be to, 2020 m. ENER GD priėmė persvarstytą kovos su sukčiavimu strategiją. Energetikos GD kovos su sukčiavimu strategija grindžiama Komisijos kovos su sukčiavimu strategija ir specialiu vidaus rizikos vertinimu, atliktu siekiant nustatyti sritis, kuriose kyla didžiausias sukčiavimo pavojus, jau veikiančiomis kontrolės priemonėmis ir veiksmais, būtiniais pagerinti ENER GD pajėgumą užkirsti kelią sukčiavimui, jį nustatyti bei ištaisyti.

Tiek ACER reglamentu, tiek viešiesiems pirkimams taikomomis sutarčių nuostatomis užtikrinama, kad Komisijos tarnybos, įskaitant OLAF, galėtų atlikti auditą ir patikrinimus vietoje, taikydamos OLAF rekomenduojamas standartines nuostatas.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Dabartinės biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA ²¹	ELPA šalių ²²	valstybių kandidačių ir potencialių kandidačių ²³	kitų trečiųjų valstybių	kitų asignuotųjų pajamų
02	02 10 06 ir ITER biudžeto eilutė	DA/NDA	TAIP/ NE	TAIP /NE	TAIP /NE	TAIP /NE

Prašomos sukurti naujos biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA	ELPA šalių	valstybių kandidačių ir potencialių kandidačių	kitų trečiųjų valstybių	kitų asignuotųjų pajamų
	[XX.YY.YY.YY]		TAIP / NE	TAIP / NE	TAIP / NE	TAIP / NE

²¹ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

²² ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

²³ Valstybių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	01	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeniniai klausimai
--	----	---

ACER			2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
1 antraštinė dalis ²⁴ :	Įsipareigojimai	1		0,684	0,946	1,288				2,918
	Mokėjimai	2		0,684	0,946	1,288				2,918
2 antraštinė dalis.	Įsipareigojimai	1 a								
	Mokėjimai	2a								
3 antraštinė dalis ²⁵ :	Įsipareigojimai	3 a								
	Mokėjimai	3b								
IŠ VISO asignavimų, skirtų ACER	Įsipareigojimai	=1 + 1a + 3a		0,684	0,946	1,288				2,918
	Mokėjimai	= 2 + 2a + 3b		0,684	0,946	1,288				2,918

²⁴ Išlaidos pagal 1 antraštinę dalį atitinka iš ES įnašo finansuotųjų darbuotojų skaičių. Likę du trečdaliai reikalingų darbuotojų turėtų būti finansuojami iš mokesčių ir rinkliavų.

²⁵ Pagal 3 antraštinę dalį numatytos 4,2 mln. EUR išlaidos 2025–2027 m. turėtų būti finansuojamos iš mokesčių ir rinkliavų.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	„Administracinės išlaidos“
--	----------	----------------------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
<...> ENER									
○ Žmogiškieji ištekliai			0,342	0,342	0,342				1,026
○ Kitos administracinės išlaidos									
IŠ VISO ENER GD	Asignavimai		0,342	0,342	0,342				1,026

IŠ VISO asignavimų, pagal daugiamečių finansinės programos²⁶ 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)		0,342	0,342	0,342				1,026
---	---	--	--------------	--------------	--------------	--	--	--	--------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2024 metai ²⁷	2025 metai	2026 metai	2027 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos	Įsipareigojimai		1,026	1,288	1,630				3,944
	Mokėjimai		1,026	1,288	1,630				3,944

²⁶ Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) persikirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

²⁷ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

1-7 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS									
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.2.2. *Numatomas poveikis ACER asignavimams*

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami
 Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:

Sumos mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Nurodyti tikslus ir atliktus darbus ↓			N metai		N + 1 metai		N + 2 metai		N + 3 metai		Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)						IŠ VISO		
	ATLIKTI DARBAI																		
	Rūšis 28	Vidutinės sąnaudų	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Skaičius	Sąnaudos	Bendras skaičius
1 KONKRETUS TIKSLAS ²⁹ ...																			
– Atliktas darbas																			
– Atliktas darbas																			
– Atliktas darbas																			
1 konkretaus tikslo tarpinė suma																			
2 KONKRETUS TIKSLAS ...																			
– Atliktas darbas																			
2 konkretaus tikslo tarpinė suma																			
IŠ VISO IŠLAIDŲ																			

Jei taikoma, sumos atspindi Sąjungos įnašo Agentūrai ir kitų Agentūros pajamų (mokesčių ir rinkliavų) sumą.

²⁸ Atlikti darbai – tai būsimi produktai ir paslaugos (pvz., finansuota studentų mainų, nutiesta kelių kilometrų ir kt.).

²⁹ Kaip apibūdinta 1.4.2 skirsnyje „Konkretus (-ūs) tikslas (-ai) ...“.

3.2.3. Numatomas poveikis ACER žmogiškiesiems ištekliams

3.2.3.1. Santrauka

Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama

Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

Mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu) Jei taikoma, sumos atspindi Sąjungos įnašo Agentūrai ir kitų Agentūros pajamų (mokesčių ir rinkliavų) sumą.

	2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	IŠ VISO
--	------------	------------	------------	------------	---------

Laikinieji darbuotojai (AD lygių)		0,855	1,710	2,565	5,130
Laikinieji darbuotojai (AST lygio)		0,513	0,513	0,513	1,539
Laikinieji darbuotojai (AST/SC lygio)		0,513	0,513	0,513	1,539
Sutartininkai		0,091	0,273	0,364	0,728
Deleguotieji nacionaliniai ekspertai					

IŠ VISO		1,972	3,009	3,955	8,936
----------------	--	--------------	--------------	--------------	--------------

Personalo poreikiai (etatų vienetais):

	2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	IŠ VISO
--	------------	------------	------------	------------	---------

Laikinieji darbuotojai (AD lygių)	0	5	10	15	15
Laikinieji darbuotojai (AST lygio)	0	3	3	3	3
Laikinieji darbuotojai (AST/SC lygio)		3	3	3	3
Sutartininkai	0	1	3	4	4
Deleguotieji nacionaliniai ekspertai					

IŠ VISO		12	19	25	25
----------------	--	-----------	-----------	-----------	-----------

Planuojama personalo įdarbinimo data – atitinkamų metų sausio 1 d.

Iš jų finansuojamos ES įnašo lėšomis³⁰:

	2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	IŠ VISO
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	----------------

Laikinieji darbuotojai (AD lygių)	0	2	3	5	5
Laikinieji darbuotojai (AST lygio)		1	1	1	1
Laikinieji darbuotojai (AST/ SC lygio)		1	1	1	1
Sutartininkai			1	1	1
Deleguotieji nacionaliniai ekspertai					

IŠ VISO	0	4	6	8	8
----------------	----------	----------	----------	----------	----------

³⁰ Pagal Komisijos sprendimo (ES) 2020/2152 3 straipsnio 1 dalį ACER kiekvienais metais nustatys tas sąnaudas, įskaitant išlaidas personalui, kurias galima finansuoti iš mokesčių, ir rezultatus pateiks savo programavimo dokumento projekte. Pagal Reglamento (ES) 2019/942 20 straipsnį Komisija pateikia nuomonę dėl ACER programavimo dokumento projekto, įskaitant agentūros pasiūlymus dėl sąnaudų, kurios laikomos tinkamomis finansuoti iš mokesčių, ir dėl galimybių tokiu būdu sumažinti ES biudžetui tenkančią našta.

3.2.3.2. Numatomi pagrindinio GD žmogiškųjų išteklių poreikiai

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą nurodyti sveikaisiais skaičiais (arba ne smulkiau nei dešimtujų tikslumu)

	2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)		
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)							
20 01 02 01 bei 20 01 02 02 (Komisijos būstinė ir atstovybės)		2	2	2			
20 01 02 03 (Delegacijos)							
01 01 01 01 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)							
10 01 05 01 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)							
○ Išorės darbuotojai (etatų vienetais)³¹							
20 02 01 (AC, END, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)							
20 02 03 (AC, AL, END, INT ir JPD atstovybėse)							
Biudžeto eilutė (- ės) (nurodyti) 32	- būstinėje ³³						
	- delegacijose						
01 01 01 02 (CA, SNE, INT – netiesioginiai moksliniai tyrimai)							
10 01 05 02 (CA, SNE, INT – tiesioginiai moksliniai tyrimai)							
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)							
IŠ VISO		2	2	2			

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus veiksmui valdyti ir (arba) persikirstytus generaliniame direktorate, ir prireikūs finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

³¹ AC – sutartininkas, AL – vietos darbuotojas, END – deleguotasis nacionalinis ekspertas, INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas, JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas.

³² Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

³³ Daugiausia ES sanglaudos politikos fondams, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondui (EJRŽAF).

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

Pasiūlymas (iniciatyva) atitinka dabartinę daugiamečę finansinę programą.

Atsižvelgiant į pasiūlymą (iniciatyvą), reikės pakeisti daugiamečės finansinės programos atitinkamos išlaidų kategorijos programavimą.

Iniciatyva pradėta įgyvendinti dėl dabartinės energetikos krizės, todėl ji nebuvo įtraukta apskaičiuojant DFP išlaidų kategorijas. Kadangi ši konkreti iniciatyva yra nauja, reikės perprogramuoti tiek įnašo ACER eilutę, tiek eilutę, kuri skirta remti papildomą darbą ENER GD. Jei šios išlaidos negali būti padengtos iš mokesčių, šioje finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje nurodytas poveikis ACER biudžetui bus kompensuojamas kompensaciniu suplanuotų ITER biudžeto eilutės išlaidų sumažinimu.

Įgyvendinant pasiūlymą (iniciatyvą) būtina taikyti lankstumo priemonę arba patikslinti daugiamečę finansinę programą³⁴.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas išlaidų kategorijas, biudžeto eilutes ir sumas.

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje) nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo.

Pasiūlyme (iniciatyvoje) numatytas bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	N metai	N + 1 metai	N + 2 metai	N + 3 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			Iš viso
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

³⁴ Žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 2093/2020, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiamečė finansinė programa, 12 ir 13 straipsnius.

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.

Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:

nuosaviems ištekliams

kitoms pajamoms

nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto eilutė:	pajamų	Einamųjų finansinių metų asignavimai	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ³⁵					
			N metai	N + 1 metai	N + 2 metai	N + 3 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)	
..... straipsnis								

Įvairių asignuotųjų įplaukų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-ioms) daromas poveikis.

Nurodyti poveikio pajamoms apskaičiavimo metodą.

³⁵

Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.